

АԢСШӘА

АРЦАГА ШӘКӘЫ

ABAZACA ÖĞRETİM MATERYALİ

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 7087
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ: 1235

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Proje Yürütücüsü
KAFFED
Kafkas Dernekleri Federasyonu

Proje Koordinatörü
Özlem Aydemir

Editör
İrfan Okuyucu

Dil Uzmanı ve Yazar
İrfan Okuyucu

Ölçme ve Değerlendirme
Ender Tiftikçi

Rehberlik
Ataman Oğuz

Müzik
Bital Livan
Engin Met / GİNİ

Ressam
Asiye Erin

Grafik Tasarım
Abdulkadir Polat

Bu kitabın hazırlanmasında büyük destek veren Sn. **Oktay Chkotua**'ya ve Abhazya Bilimler Akademisi - Abhaz Araştırmaları Enstitüsü Direktörü **Doç. Dr. Arda Aşuba**'ya ve seslendirmede görev alan tüm Abhazyalı öğrencilerimize **KAFFED** olarak sonsuz teşekkür ederiz.

ISBN 978-975-11-5019-6

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 27.03.2019 gün ve 6348200 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün gün ve sayılı yazısı ile birinci defa adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

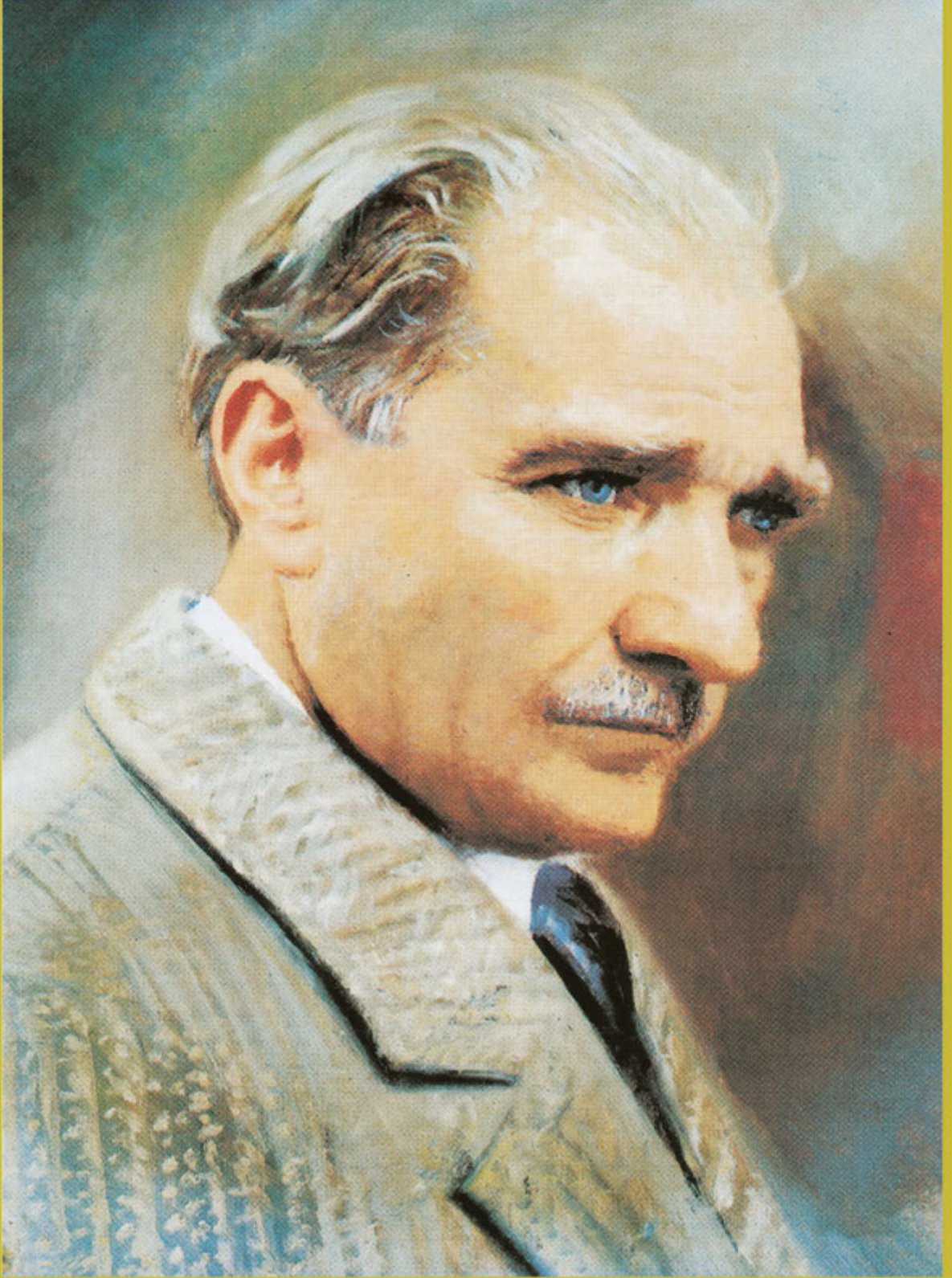
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KİTAP HAKKINDA GENEL BİLGİ

Ortaokulda okutulan 5–8. Sınıflar Yaşayan Diller ve Lehçeler seçmeli dersi kapsamında Abazaca için hazırlanan öğretim programına uygun olarak yazılmıştır. Seçmeli dersler yönetmeliğine göre, öğrenciler herhangi bir seçmeli dersi istedikleri sınıfta seçebildikleri için, bu kitap da modüler sisteme uygun olarak, 5-8. sınıf öğrencilerinden bu dersi dördüncü defa seçecek olanlar için hazırlanmıştır. Modül 4 kitabı, Avrupa Birliği Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeylerinden, A2.1 temel düzeyinin dil becerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Kitapta, Abhazya Cumhuriyeti'nde resmi dil olarak okutulan Abazaca kullanılmıştır. Abazaca'da Kiril alfabesi kullanılmaktadır. İlk iki modülde, bu dile ait seslerin ve alfabenin öğretimi öncelikliydi. Üçüncü modülde ise seslerin ve alfabenin öğretimi tamamlanmış, öğrencilerin bu alfabe ile daha akıcı okuyup yazmalarına yönelik etkinliklerle dört dil becerisi A1.2 düzeyinde geliştirilmiştir. Son modül olan bu kitapta ise, daha çeşitlilik gösteren bağlamlarda dilin günlük kullanımına yönelik vurgular yapılmakla birlikte, dil zenginliğini ve kültürel farkındalığı öne çıkaran serbest okumalar da eklenmiştir.

Modül 4'de dört temel dil becerisinin de (dinleme, okuma, yazma, konuşma) geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Önceki modüllerde olduğu gibi, üniteler temalara göre oluşturulmuş ve her temaya uygun A2.1 seviyesinde dil kullanımı ve aktif kelimeler belirlenmiştir. Konuşma becerilerinin gelişmesi için, metin içindeki diyalogların, ayrıca rol yapma, doğaçlama, drama gibi yöntemlerle tekrar edilmeleri önerilmektedir. Bu modülde yazılı ifadelerin oranı artırılmıştır ve önceki modüllere göre öğrencilerin okuma becerilerinin gelişimine daha fazla yer ayrılmıştır.

ÜNİTE İÇERİKLERİ

ALFABE

ÜNİTE 1.

HASTAYIM

Dil İşlevleri: Hastalık durumunu ifade etme. Tavsiyede bulunma: yemelisin, içmelisin, dinlenmelisin/dinlenmek, uyumalısın/uyumak... Koşullu ifadeler kurmak: dinlenmezsen, iyileşemezsin... Sıklık ifade etmek: günde 3 defa ilaç almak...

Aktif Kelimeler: Soğuk algınlığı, baş ağrısı, diş ağrısı, bel ağrısı, kulak ağrısı, hasta, yorgun, diş hekimi, öksürük, hastalık, ateş, kusma, doktor, randevu, ilaç, tedavi, reçete.

ÜNİTE 2.

MESLEKLER

Dil İşlevleri: Mesleklerin gerekliliklerini anlatmak. Kişilik özelliklerini ifade etmek. Bir görüşü onaylatmak (öyle değil mi?). Bir görüşü onaylamak/reddetmek.

Aktif Kelimeler: Meslekler: doktor, hemşire, mühendis, öğretmen, sanatçı, yazar, avukat... Dersler: fizik, kimya, matematik, sosyal, edebiyat... Kişilik özellikleri: sabırlı, araştırmacı, yaratıcı, estetik... İnsanlara yardım etmeyi sevmek, öğretmeyi sevmek, adaletli olmak, çok çalışmak, insan hayatı kurtarmak... Duygularını ifade etmek. İnşa etmek. Yeni icatlar bulmak. Okul ile ilgili kelimeler: okul sınıf, ders, kalem, kağıt, defter, tahta, ders çalışmak, öğretmek, öğrenmek, sıra, sandalye, test olmak, ev ödevi...

ÜNİTE 3.

MESAJIM VAR

Dil İşlevleri: Birine bırakılan mesajı iletmek. Mesaj iletmek. Bir davete katılıp katılmayacağını iletmek. Özürlerini/mazeretini ifade etmek.

Aktif Kelimeler: Telefon, cep telefonu, mesaj, evde bulunmak/evde var/evde yok, davetiye, davet.

ÜNİTE 4.

DÜNYA TURU

Dil İşlevleri: '...den beri bu grupta dans ediyor. '... yıldır bu grupta dans ediyor.' Bir dansın hikayesini anlatmak. Ülke isimlerini ve başkentleri söylemek. «Kim? Nerede? Ne zaman? Nasıl?» sorularını kullanmak.

Aktif Kelimeler: Oyuncu, baş dansçı, dans, ekip, turne, milli dans, milli kıyafet, koreografi, konser/gösteri, dünya turu, dans isimleri, Türkiye, Ankara, İstanbul, Almanya, Berlin, Köln, Avusturya, Viyana, Amerika, New York, Japonya, Tokyo, Ürdün, Amman, başkent, büyük şehir, seyirci, kalabalık.

ÜNİTE 5.

SAKARIM BEN

Dil İşlevleri: Yolunda gitmeyen başından geçen anekdotları anlatmak/anekdotlara cevap vermek. Ev kazalarını ifade etmek.

Aktif Kelimeler: Kazalar, hasarlar, şaşırmaq, kırılmak, bacak kırılması, ayak burkması, kol kırmak, yere düşmek, ayağı kaymak, kaynar su dökmek, eli yanmak.

ÜNİTE 6.

13. CUMA

Dil İşlevleri: Yolunda gitmeyen başından geçen anekdotları anlatmak/anekdotlara cevap vermek. Ev kazalarını ifade etmek.

Aktif Kelimeler: Batıl inanç, yataktan düşmek, incitmek, çarpmak, alnı şişmek, ayağı kaymak, kalçası ezilmek, dişi kırılmak, kolunu yakmak, parmağını kesmek, revir, şanssız, sebep, sonuç, çözüm.

ÜNİTE 7.

HİKAYELER

АВАЗАСА ÖĖRETİM MATERYALİ

•MODÜL 4 •

АХҚӘА

1- ТӘИ АХӘҢА. СЫЧМАЗАӘУП	1
2- ТӘИ АХӘҢА. АЗАНААҢҚӘА	9
3- ТӘИ АХӘҢА. АЛАХӘАРАК СЫМОУП	15
4- ТӘИ АХӘҢА. АДУНЕИ АКӘШАРА	23
5- ТӘИ АХӘҢА. САРА АҒАЗА	31
6- ТӘИ АХӘҢА. 13-ТӘИ АХӘАША	37
7- ТӘИ АХӘҢА. АЖӘАБЖЬҚӘА	49

АҢСҮА АНБАН

А	Б	В	Г	Гь	Гә
Б	Бь	Бә	Д	Дә	Е
Ж	Жь	Жә	З	З	Зә
И	К	Кь	Кә	Қ	Қь
Қә	Җ	Җь	Җә	Л	М
Н	О	П	Пь	Р	С
Т	Тә	ҫ	ҫә	У	Ф
Х	Хь	Хә	Ҫ	Ҫә	Ц
Цә	Ҫ	Ҫә	Ч	Ч	е
е	Ш	Шь	Шә	Ы	Ѡ
	Ҫ	Ҫь	ә	ь	

1 ТЭИ АХЭҢА. СЫЧМАЗАФУП

1 Азызырфыра

А. Азызырфыра агъхьа цаҕатэи асахьа тышэцаа. Иабаҕоу? Иакарцозеи?

  В. Шэазызырфы, нас азцаарақәа ртак ҕашэца.

С. Атекст ҕазнык аазызырфы, нас азцаарақәа ртак ҕашэца.

- 1-Амш шҕаҕаз?
- 2-Ичмазафхада?
- 3-Гэында дычмазафуп. Иҕалцарызеи?

2 **Абызшәа ахархәара.**

а. “Ирацәаны азы бжәыроуп Гэында.”

Сара	Азы зжәыроуп	Хара	Азы хжәыроуп
Уара(е) Бара(б)	Азы ужәыроуп Азы бжәыроуп	Шәара	Азы шәжәыроуп
Иара(е) Лара(б)	Азы ижәыроуп Азы лжәыроуп	Дара	Азы ржәыроуп

3 Агъхъара.

А. Атекст шѐагъха, нас цаќатѐи азцаараќѐа рќак ќашѐца.

1. Ичмазџыда?
2. Нарќ избан ианаамќаз дзышьќамла?
3. Нарќ аќаќым иахъ ацара дацѐшѐоума?

Ан : Ђѐеритъ! Бѐслан уажѐгъы дыцѐоума? Шъќа даагъшыр акѐын.

Алхас : Аиеи, сан биашоуп. Иќалап иацуха атцагѐазы дышьќалазар. Сара санышьќала иара аџныќатѐи адцаќѐа дырѐын.

Ан : Бѐслан! Аќы, уаагъшы уажѐшьќа! Мамзар ашкол уагхоит.

Бѐслан : Сан, иахъа ашколахъ сымцар ќамлазои? Цѐгъа саагъсаны сыќоуп. Уаха шаанза сеимќѐеит. Сыгѐгъы хынќѐеит. Исѐысхырќѐагъы сшѐоит.

Ан : Оо. Амцашоура умоуп. Уаала аќаќым иахъ хцап. Уажѐыцѐќъа аамќа алахъып.

Бѐслан : Сан аќаќым иахъ ханцо сашъеиќабгъы дќацнеиааит.

В. Иалкаау ажѐаќѐа шѐрыхѐагъш. Ахсаалаѐы ижѐбо асахъаќѐа рыла реишьќагылашьа еиќѐшѐыршѐа.

А. Иаагъсоу

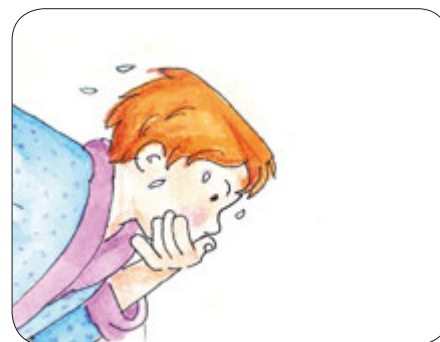
В. Аимхѐара

С. Агѐыхынхѐара

Д. Азѐара

Е. Амца/Амцашоура

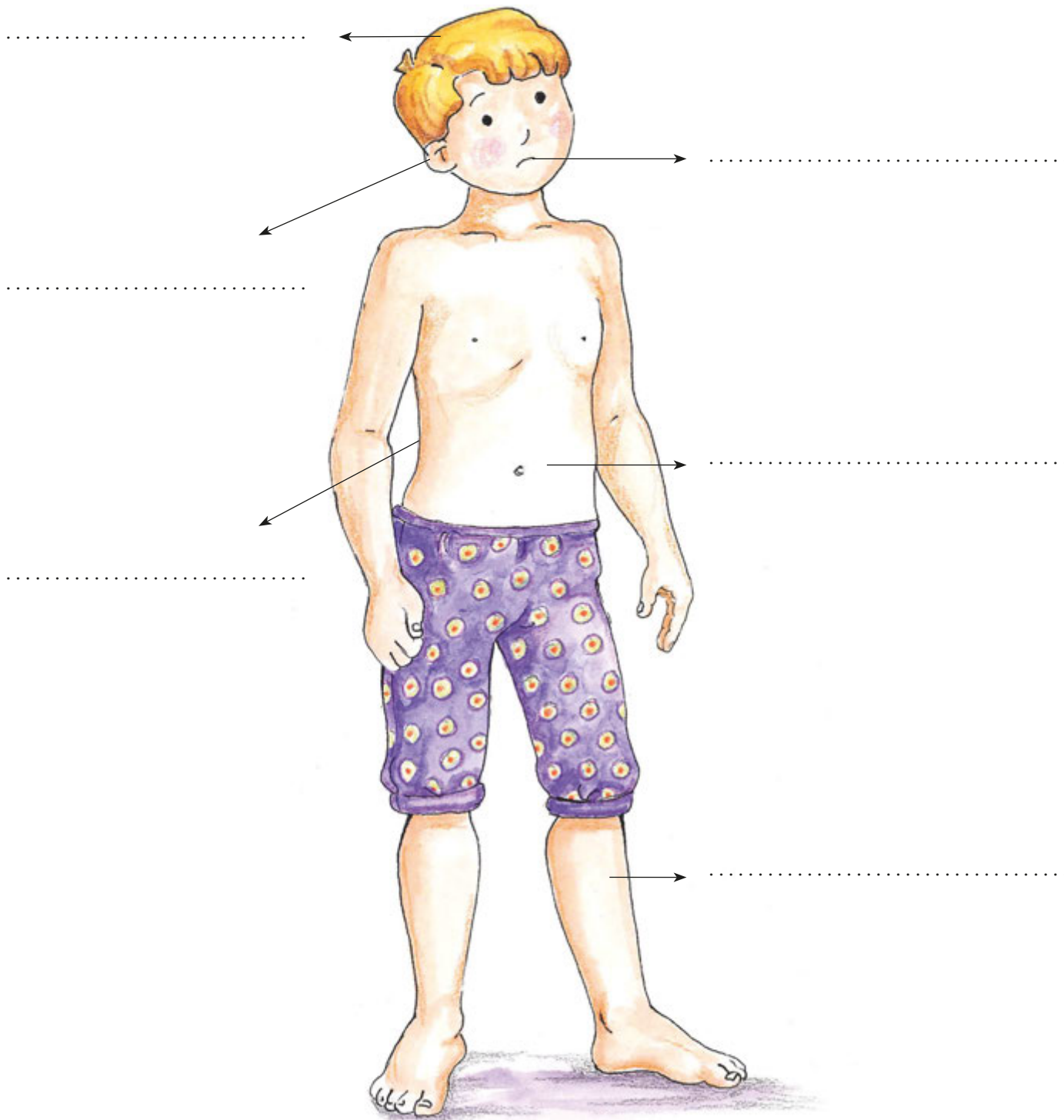
Ф. Аамќа алхра

4

Ажәа ахархәара.

Беслан даараза дьчмазаауп Цақатәи асахьа шәахәацш. Беслан иабаихьуеи?
Ажәақәа иахьахәтоу ианышәца.

Амгәахьаа

Ахаңыцхьаа

Алымхәахьаа

Ахьхь

Абҕахьаа

Ашьапхьаа

В. "Даара сычмазаѳуп"

Ашьапылампыл
уасроуп (басроуп)!

Ашьапылампыл уасыр (басыр)
даара агъхзы улцуеит (былцуеит)

Ирацэаны агъхзы улцыр (былцыр)
ахъта улалоит (былалоит)

Итацэу атыгъкэа рѳы иахэѳоу ажэакэа рыла ихашэырѳаа.

ажэра

аееилахэара

ашьтыхра

аѳара

амузыка азызырѳара

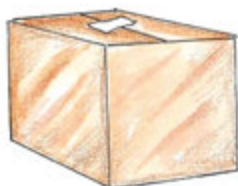
1. Сыхэда сыхъуеит.

Ахъшэашэа умжэыроуп (бымжэыроуп) иужэыр (ибжэыр)
ухэда (быхэда) реиѳа мыцъхэу иухъуеит (ибыхъуе- ит).

2. Амцашоура сымоуп.

Ижэпаны умцашоура (бымцашоура) реиѳа ихалоит.

3. Сыбга сыхъуеит.

Ахъанѳа убга (быбга) реиѳа иухъуеит (ибыхъуеит).

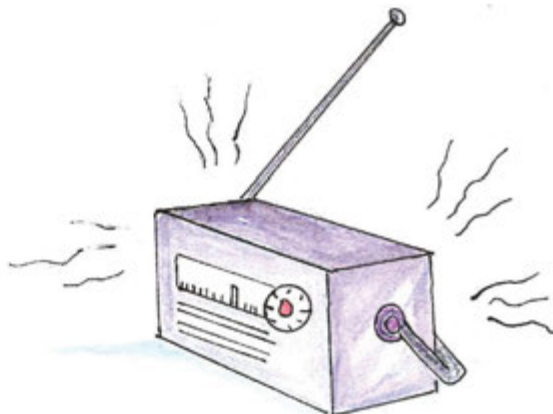
1. Ахагыц хяа сымоуп.

Ацыхуфар (бфар) ухагыц (бхагыц) реиха иухьеит (ибыхьеит).

2. Сха сыхьеит.

Убжы (быбжы) харакны..... уцаажэар (бцаажэар) уха (бха) реиха иухьеит (ибыхьеит).

3. Схы сыхьеит.

Бжы харакыла ухы (Бхы) реиха иухьеит (ибыхьеит).

8

Аора.

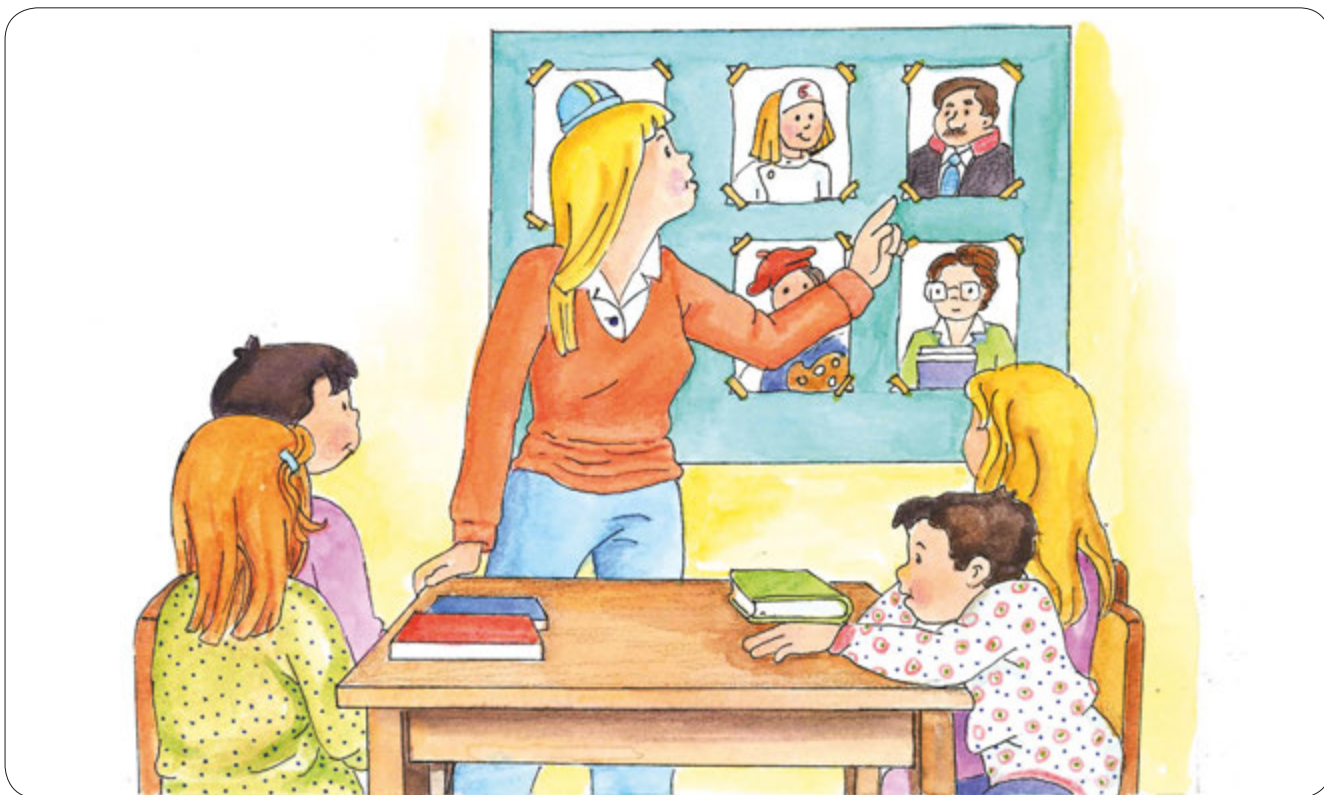
Ари амчыбжь даара учмазафын (бычмазафын). Ашкол ахь узымцазеит (бзымцазеит). Уртафцаа (быртафцаа) е-маилк рыздэықэтца. Цақатәи ажәәқәа зеггы ухы (бхы) иархәаны, умчыбжь (бымчыбжь) шиасыз рехәа. Удтақәа (быдтақәа) уразтаа (бразтаа).

амцашоура	ахәда хяа	аимхәара	ахақьым
ахәшә	аапҕсара	ачымазаф	ахәышәтәырта
ахахь	амгәахь	азәара (афыхра)	апҕсшьара
ашәахьа	афаша	апҕшьаша	апҕсшьарамшқәа

2 тәи ахәтә. АЗАНААТҚӘА

I Азызырқыра.

Асахыа шәахәақш. Шәгәанала артақы ахәычқәа иралхәозеи? Шәазызырқыны атакқәа ирышәтаз гәашәта.

2 Еиҥах Шәазызырқыны азтаарақәа ртакқәа кәшәта.

- Нарт данеизхалак занаатс ииҥахузеи? Избан?
- Җақымс акалара занаатс? Избан?
- Гәында лгәаанагараала ртақы бзиак ичыдарақәа закәызеи?
- Избан Алхас, данцьнырхарц зиҥаху?
- Мрамза лан занаатс илымои?

3 **Азтаарақәа ирышәтаз атакқәа рыла тақатәи ахсаала хашәыртәаа.**

Атақы	Иалихыз Азанаат	Азанаат ачыдарақәа
Нарт	Адукат	Аиашара ныкәызго

4 Шәфызә илә (лыла) иалышәхыз азанаат иазкны шәеиҗәәжәә:

У (Б)ара ианузхалак укаларц иуҗахәузеи? Избан?

Сара иансызхалак сыртафхар сҗахуп. Избанзар...

С. Ажәәкәә урыхәәпш. Асахьәкәә рыла еиқәыршәә.

Анҗныр

Амедеиҳәшьә

Аргылаф

Амузыкәнт

Асахьәтыхы

Ашәкәыффы

Адукәт

Аҳәқым

Арцафы

A.

B.

C.

D.

E.

F.

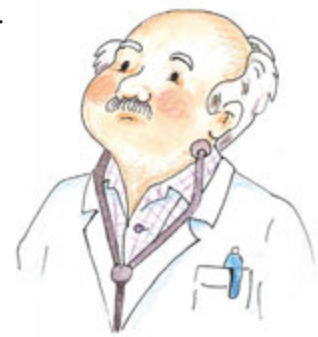
G.

H.

I.

Цаќатәи азанаатқәа, ирыхәтоу ачыдарақәа рыла иеицданы хәоук еиқәшәыршәа.
Акы иеиҳаны аиқәыршәара ҕашәцаргыы шәылшоит.

Аҕырцшы: Адукат, аиашара ныҕәигароуп.

Адукат

Аргылаа

Аңцъныр

Аҳақым

Амедеиҳәшья

Амузыконт

Артцааы

Асахьятыхы

Ашәкәыаы

Анапхгааы

Абзиабарала итәу

Ацхырааа

Аццааы

Аиашара иқәныҕәо

Уеиыызкаауа

Ачҳара злоу

Згәы хытхытуа

Илахҕыху

Аусура абзиабәа

Естетика

Атцаааы

Азҕлымҳааы

Азцаарақәа рызбара абзиабәа

Артцара бзиа избо

Ахәоуқәа еиқәшәыршәа:

Аҕырцшы: Дукатс уҕаларц азы ухатәы бызшәа ибзиазаны иудыруазароуп.

1.
.....

2.
.....

3.
.....

4.
.....

Е. Сзанаат еилкаа.

Шәхазы занаатк алышәх. Шәфыза 15 зцаара шәытаны шәзанаат аилкаара иеазишәоит. Ишәитаз азцаарақәа “Ааи” мамзар “Мап” хәа атак ишәтар алшоит. Еиха имаҷу азцаара ала азанаат еилызкааз даиааиуеит.

- Аофис аҕны аума аус ахьууа?
- Ууалафахәы харакума?
- Уахынлоума аус анууа?
- Астол уадтәаланы аума аус шууа?
- Ирацәаны җсшьарамшқәа умоума?
- Амаҗәа җыда ушәҗара аҗахәума?
- Укәша-мыкәша ауаа рацәа җалома?
- Уус аҗаҗара зҗаху ауаа рацәаны иҗоума?
- Уус шәарҗоума?
- Уус гәыҗҗәагоума?
- Уус аҗәәҗеира аҗума?
- Уус ирлаҗәыхгоума?

Ғ. Ухақьымхарҗ азы иарбан Маҗәарқәоу иаҗахқәоу?

1. Амаҗәарқәа зегьы бзиа иҳамбар алшоит. Амала хәҗхьаҗа иаҗаху азанаатқәа рзы маҗәарқәак рҗны ақәҗиара аахарҗшыроуп. Шәгәанала, занаатқәа рзы, иарбан маҗәарқәоу ихадароу? Иеиҗашәырҗш.

Амаҗәарқәа

Физика

Математика

Хьимиа

Анғлыз бызшәа

Аҗсабаратара

Ахатәыбызшәа

Социология

Аҗоурых

Амузыка

Асахьаҗыхра

Акомпютер

Агеография

Абәртҗәыра

Азанаатқәа

Ашкол арҗафы

Ахақьым

Адукат

Акомпютертә нҗьныр

Агитара архәафы

Амедеихәшьа

Ашәҗәыффы

Аргылаф

Асахьаҗыхы

Аҗшьгаф

Аҗсихолог

Амаҗуфы

2. Цагаатэй ахсаала шэахэацшны, азцаарақәа ртакқәа кашәца.

Амацээрқәа амчыбжытэй рыхсаала

Амш	1тэй амацээр	2тэй амацээр	3тэй амацээр	4тэй амацээр	5тэй амацээр	6тэй амацээр
Ашәахьа	математика	математика	Асоциалтә дырра	Асоциалтә дырра	Амузыка	Анаука
Ашәаша	Абәртцәыра	Абәртцәыра	Анаука	Анаука	Анаука	Амузыка
Ахаша	асоциалтә дырра	Асоциалтә дырра	Ахатәы бызшәа	Ахатәы бызшәа	Асахьагыхра	Асахьагыхра
Ацшьаша	Ахатәы бызшәа	Ахатәы бызшәа	Англиз базшәа	Англиз базшәа	математика	математика
Ахәаша						

1. Ейха бзиа ижәбо, шәгәы иахәо амацээр арбану? Избан?
2. Зынза бзиа ижәымбо амацээр арбану? Избан?
3. Шәгәанала абри ахсаалағы иарбан мшу рейха игәыпцдәагоу?
4. Угәанала абри ахсаалағы иарбан мшу амацээрқәа рейха ианылахғыху?
5. Ахәашаағены амацээрқәа рыхсаала зеипшрахарц утахузеи?

Асахьа адаггы, цага икоу ахсаалаггы шәхы иашәырхәар алшоит:
Ағырцшы: Апарта ахыхь ҳақәымтәароуп.

Икалозар (- / +)

адца- ианаамтоу акацара
ажәа ахәара
агызшәа акацара
аус еицура
ател - аныкәгара
агхара
атәара - апарта
ажәа апылара (ағахцәара)

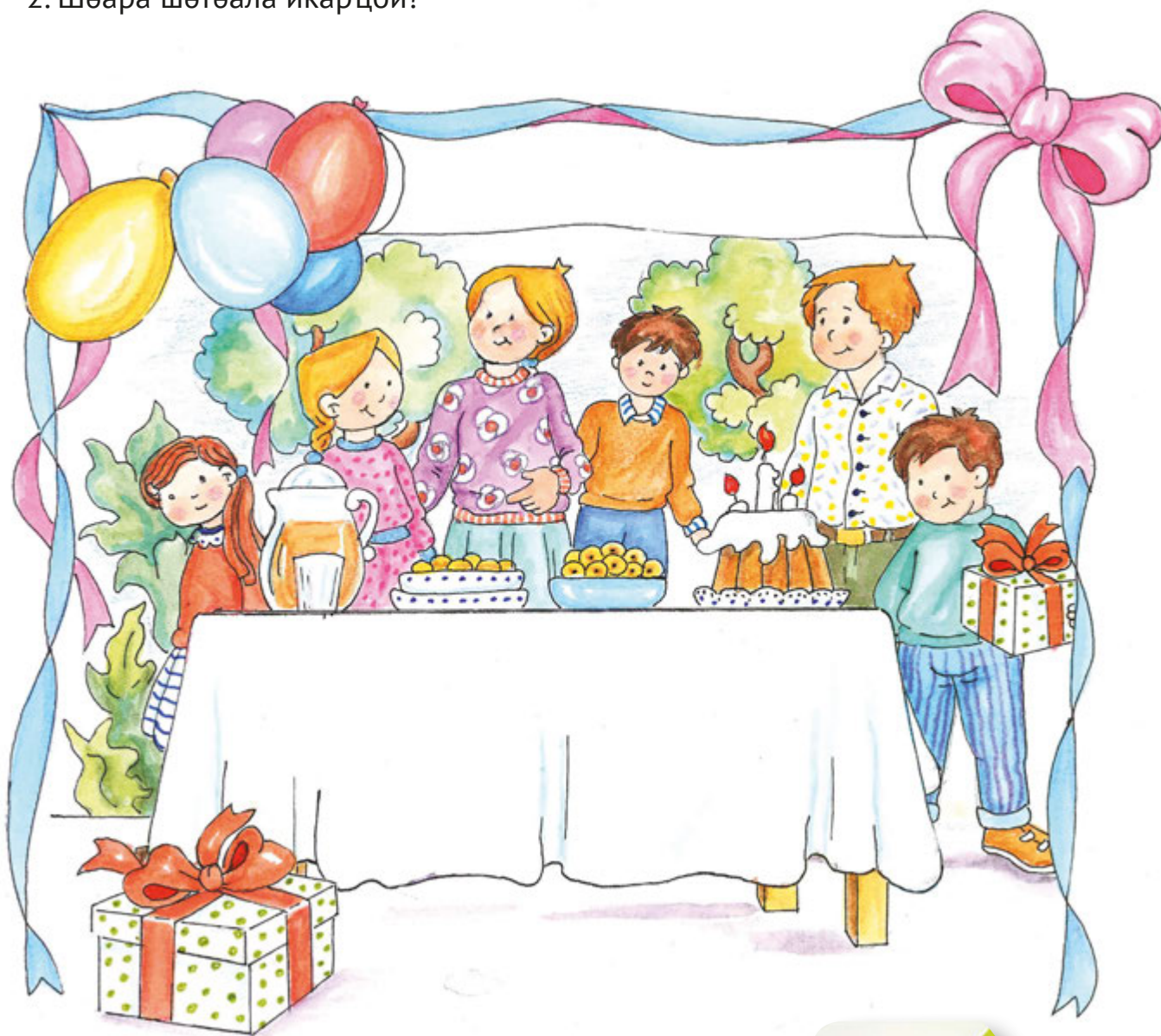
3 ТЭИ АХЭТА. АЛАХЭАРАК СЫМОУП

1

А. Цагатэи асахьа шэахэацшны ижэбаз шэфыза изейтэшэхэа.

1. Афар абакоу?
2. Шэара шэтэала икарцои?

В. Ажәақәа асахьақәа рыла иеиқәшәыршәа.

Ателефон

Аақхьара

Аира амш

Ателефон

Алахәара

Адныхәалара

1

3

2

4

5

6

С. Ажәакәа аус рыдулара

А. Уиира амш ианбыкәу?

В. Цәыббрамза 25, 2002 ш. У(Б)ара у(Б)иира амш ианбыкәу.

а.

Ажырыныхәа						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Жәабран						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

Хәажәкыра						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Мшаңы						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Латцарамза						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				
30	31					

Рашәарамза						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Цхынгәы						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Нанхәа						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Цәыббрамза						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Жьҕаарамза						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Абцара						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Цхынцкәын						
ашә	аф	ах	ац	ахә	асб	аме
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

1 Цақа иарбоу ашықәсқәа ҫырала ианышәтца.

2002 ҫ нызкыи ҫба.

1995 зқыи жәшәи шәи цшынҫажәеижәохә.

2005 ҫ нызкыи

1986 зқыи

1973

2017

1864

Латцарамза 21, 1864 ш.

.....

2 Цаҗатәи ашықәсқәа ацифрақәа рыла ианышәтә.

Зқы жәшәи хынџажәи хәба 1965

Зқы жәшәи хынџажәижәаф

џнызқы жәипшъ

џнызқы шәи җшынџажәи жәба

D. Дарбан, данбаии?

Шәыклас җызцәа риира амшқәа шәразтәаны цаҗатәи ахсаала хашәыртәаа. Нас шәыклас иазку адыррақәа иалкаау ажәақәа рыла иеиқәыршәаны ирылашәхәа.

Сџыза Ихъыз	Даниз Амш	Даниз Амза	Даниз Ашықәс

Сықдасс аҗны мышкы иеицииз џык ыҗоуп мзасы

ииз џык ыҗоуп. Сара саҗхъа ииз џык ыҗоуп. Сыклас

аҗны зегъы иреихабу иоуп. Сыклас аҗны иреитыбзоу. Атаџы

.....иоуп мзасы ииз азәгы дыҗам.

..... и мышкы иеициит.

Алхаси Гэындеи, Акафе «Апра» акны итəоуп. Алхас, Гэында амширахь аацхьара лиҗоит.

Цаҗатəи аиҗцаажəара иаарласны шəацхьа.

1. Амшира змоу дарбану?
2. Амшира ахьазгəартоу атыц абыкəу?

Алхас : Гэында амчыбжь антцəамтазы гəҗакык бымоума?

Гэында : Макьаназы акгы сазымхəыцзац.

Алхас : Иааиуа амчыбжь Асабша аены Мрамза лымшироуп, Хьыблеи сареи лгəылчəанымкəа амшира лзыкаҗтоит. Бнеиуама?

Гэында : Хəарада снеиуеит. Сагьеигəырҗеит. Иҗабуп аацхьара азы. Иабаҗало?

Алхас : Хьыблараа ркыҗаҗы иҗоу рыҗны ашҗаҗы иҗалоит.

Гэында : Уаҗа назҗахым! Саннеиуа ишəызназгари?

Алхас : Аторти арыжəтəқəеи җара иҗармазеиуеит.

Гэында : Ачашəқəагы сара иназгоит ус анакəха. Сан лчашəқəа даараза ибзиоуп.

Алхас : Абри даараза ибзиахеит! Аацхьарагы сырхиоит, акласс акны лҗызцəа ирзысшоит.

Гэында : Сара аацхьара сыҗара аҗахзам. Аҗызтыци аамҗеи смс ала исзаашьты.

Алхас : Азамана! Абзиараз.

Аиџаажэара дачазнык шэаџхьаны азцаарақэа ртакқэа кашэца.

1. Мрамза амшира азгэаҫара азбахэ лдыруама?
2. Гэында амширахь дцома?
3. Амшира аҕны ирфозеи?
4. Гэында лфыза лтызтыҕ шҕеилылкаауеи?

Ғ. Абызшэа аус адулара

Ааџхьара адкылара.

Алхас : «Аиџыларохь унеиуама?»

Гэында : Хэарада, снейеуеит сеигэырҕьаны. Иҕабуп ааџхьаразы.

Г. Асахьа шэахэаџш. Азызырфьыра аџхьа азцаарақэа ртакқэа кашэца.

Н. Алхас ааџхьара зиҕода?

І. Алхас ифьыза амширахь днеиуама?

Уажэы шэазызырфны шэтаккэа гэшэта.
даеазнык шэазызырфны азцааракэа ртаккэа кашэца:

1. Арда дабакоу?
2. Арда асабшаены гэтакыс имоузеи?

Г. Абызшэа аус адулара

Ааңхэара мап ацэкра.

Арда Мрамза илзифыз афымта шэаңхэа.

Бзия избо Мрамза,

Биира амш быдысныхэалоит!
Бааигэара сыказар даараза истахын. Аха
сеаласмырхэыр зымуа чарак икоуп. Уи
амшала бымширахь сызнеиуам. Бфызцэа
рыла аамта бзия шэхыжэгоит хэа
сгэхэхэуеит.

Бызтало ақэра фыц акны агэабзиареи
агэтынчреи, ақэфиарақэеи бзеиғасшьоит.

Алхас

Алхас : Аиңыларахь узнеиуама?

Арда : Даараза истахын, аха сызнеизом. Чарак ахь цартас исымоуп.

Н. Ааҕхьара шәыманы шәызхьымзаз хтыск шәазхәыц. Уажәы уи шәҕыза иахь атамзаара злашьташәцаша алаҳәарак изыжәҕы:

Кыр иаҕсоу.....,

.....

.....

.....

.....

.....

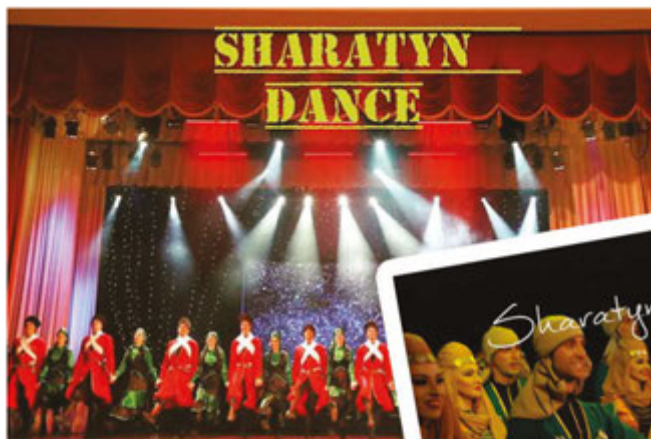
.....

.....

4 ТЭИ АХЭТА. АДУНЕИ АКЭШАРА

**А. Цакатэи асахьячы ижэбои? Ари агэыц жэдыруама?
Агэыц иарбан аамтоу насгы ақэгыларақэа ахьрымоу?**

В. Ацхьара.

**Ансамбль Шьаратын иазку афымта шэацхьаны цака иану
азцаарақэа ртакқэа кашэца.**

Харт Шьаратынаа, ацстазаареи, акультуреи, ажэлар рфагыц хэамтақэеи акэашарақэа рыла иаахарцшуеит. Хакэгэыларақэа рфы хмилац мацэақэеи, хакэашарақэеи, хажэабжықэеи, хкультуреи рбарц азы иахзаауа имацфымкэа ахэацщэа хамоуп. Урт хара ианхахэацшуа хазнысыз ирыхэацшуеит. Харгы акы зацэык икаццо ажэытэтэи хкультуреи, хакэашарақэеи, хмузыкақэеи иахьатэи асцена акны ақэыргылара ауп.

Шьаратын, жэлар рыкэашарақэа ахьчоит, урт ирзку ажэабжықэа еизнагоит, аус аднауло- ит, икэнаргылоит. Акэашаратэ гэыц 1970 шықэсазы Едуард Бебиа инахгарала Акэа иапцан. Уи аахыс адунеи иеиуеицшым атыцқэа ркны рыкэашарақэа ықэыргыланы ахамтақэа аиухьеит.

Хрепертуар акны жэлар рыкэашарақэеи рашэақэеи ыкоуп. Акэашарақэа, ирыхзызааны иахзырзахыз амилат мацэақэа рыла икэхаргылоит. Хаматэа цшзақэа, абафхатэра змоу

хакэашацэа ирышэтцаны асцена икэнатцы ахэацшцэа рыбла хнахуеит. Шьаратынаа рыкэгыларакэа абри амшала хаштшьа рыкэзам. Ахэацшцэа гэгэала ирнырны ргэалашэарафэы иаанхоит.

Шаратын, иахьанза Урыстэыла, Тьыркэтэыла, Иордания, Сирия, Белгиа, Германия, Франция ухэа, иеиуеицшым ахэынтькарракэа рфэы икэгылахьеит. 60 ыык акэашацэа еиднакылоит. Акэашацэа рыкэракэа ибжьаратэны 25ш. ркынза икоуп.

Азцааракэа:

- Шьаратын иарбан аамтоу ианаццаха?
- Шьаратын ахьыкэгылаз ахэынтькарракэа арбану?
- Шьаратын иарбан хэынтькарроу ацыхэтэан иахьыкэгылаз?
- Шьаратын акэашаракэа иеицанахэозеи?
- Ансамбль Шьаратын акэашацэа шакафы еиднакылозеи?
- Шьаратын акны укэашарц азы шака ухыцуазар ахэтоузеи?

1 Ажэакэа аус рыдулара.

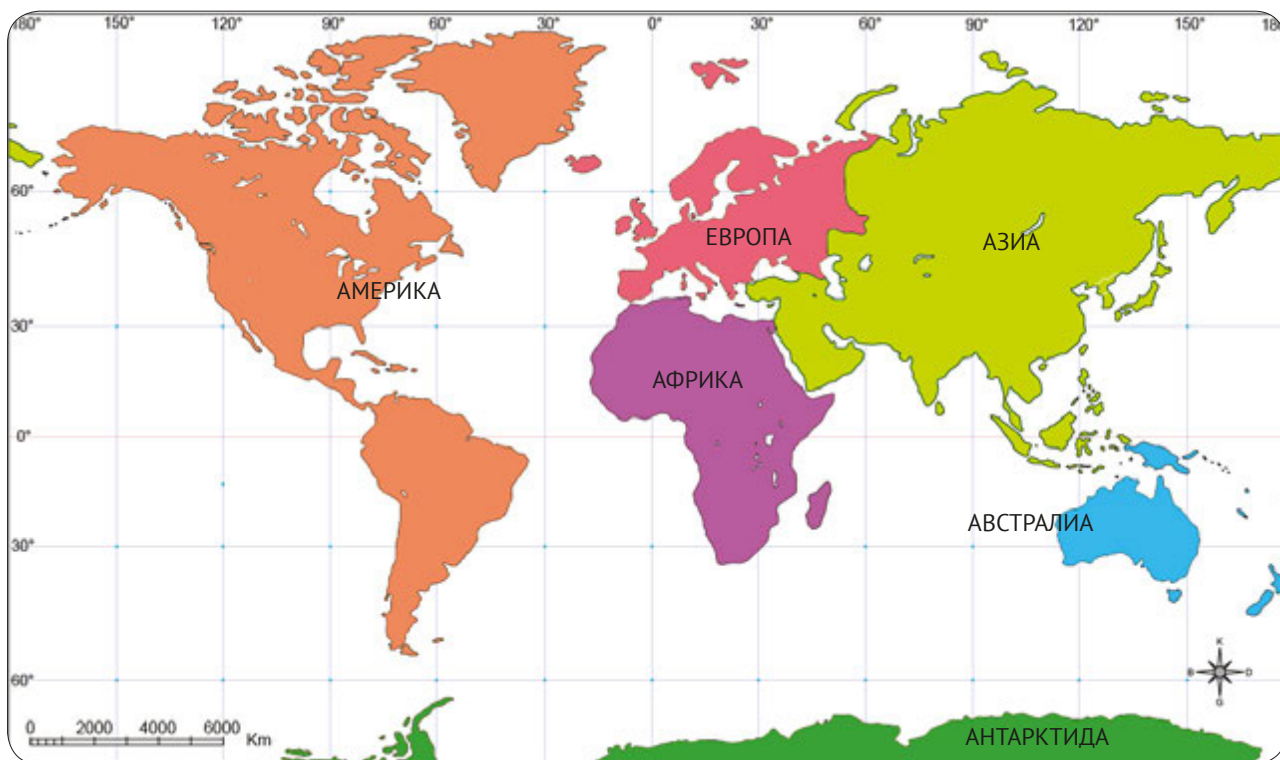
Афымта иагэылоу, ирыцатцэагэаны иалкаау ажэакэеи ахэоукэеи шэрыцхьаны, ажэакэа иаанаго шэрызхэыц, насгы иеицашэырцшы.

1. Акэгылара	a. Акэфиарала ирхау ацьшьара
2. Ахэацшфы	b. Хаштшьа змам
3. Ахьчафы	c. Абафхатэра аарцшра
4. Акэашаратэ гэыц	d. Иалкаау жэларык ирызку, акультуратэ кэашаракэа
5. Ахорееграфия	e. Акэашаразы зееидызкылаз агэыц
6. Жэлар рыкэашара	f. Иалкаау акы зыхьчо ауафы
7. Абафхатэра злоу	g. Уск акны ибзиоу
8. Хаштра зкэым	h. Кэашарак акэыргылашьа
9. Ахамта	i. Акэгылара ахэацшразы инеиз ауафы

С. Азызырфэыра.

1. Алхас, Шьаратын адунеи иакэшоит зыхьзу афиша, Гэындеи иаби ирыцеифишоит. Аицэаажэара захьзу азцааракэа, ртаккэа кашэтца.

- Иаб шака шыкэса рацхьа Шьаратынаа дрыхэацшхьааз?
- Шьаратынаа зегы реица иеицырдыруа рыкэашафы хада дазустада?
- Шьаратын иарбан тэылакэоу рахтны-калакькэа ркны икэгылараны икоузеи?
- Иарбан хэынтькарракэоу Ацсуа диаспоракэа ахьыкоу?

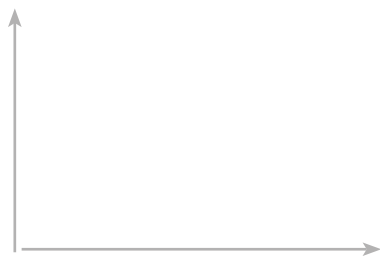

2. Дағазнык шәазызырфы; «Шьарадын» иарбан адгьылҗацәхәтәқәеи атәылақәеи ахтны-қалақьқәеи ркны иқәгылахьоузеи?

Адгьылҗацәхәтә	Атәыла	Ахтны-қалақь

D. Абызшәа аус адулара

20 шықәса раахыс Шьарадынаа сырмыхәацшыц.

Тцыцх урыхәацшыма? МАП.

5 шықәса рацхьа срыхәацшыма ? МАП.

Атцыхәтәан санбарыхәацши? 20 ШЫҚӘСА РАЦХЬА .

Уаанза сзырхәацшхьазма? МАП.

..... 30 шықаса
раахыс дкэашоит.

..... акэашара данбалагеи?

30 ШЫҚӘСА РАҒХЬА.

..... акэашара дакэытцхьоума?

МАП.

Кыр цуеит Шьарагынаа сырмышэацшзац. (Ацыхэтэан санбарыхэацши? КЫР ШЫҚӘСА РАҒХЬА)

1995 ш. аахыс Шарагынаа сырмышэацшзац. (Ацыхэтэан санбарыхэацши? 1995)

Иацы аахыс амузыка сазымзырөзац. (Ацыхэтэан санбазызырөи? ИАЦЫ)

Е. Ажэа аус адулара

- Шьарагын раґхьатэи ақэгыларакэа рыѡбагы, Ғыркэтэыла ахтны-қалақь Анкареи уи аамышьтахь еиґа идуу ақалақь Стампыли ркны имѡапысуеит.

- Ахцатэи рықэгылара Америка ахтны-қалақь Уашигтон, ацшьбатэи акэзар Ниу Иорк икалоит.

- Ажэбатэи насгы ацыхэтэантэи рықэгылара Иапониа ахтны-қалақь Токио имѡапысуеит.

1	Акы	Актэи
2	ѡба	Аѡбатэи
3	Хца	Ахцатэи
4	Цшьба	Ацшьбатэи
5	Хэба	Ахэбатэи
6	Фба	Афбатэи
7	Быжьба	Абыжьбатэи
8	Ааба	Аабатэи
9	Жэба	Ажэбатэи
10	Жэаба	Ажэабатэи

Раґхьатэи ѡба

Ғ. Ақхъара

АЖӘАБЖЬ ЗМОУ КӘАШАРАК

1. Асахьяҕы ижәбо иарбан кәашароу?

Аураашья: Ақсуаа ажәйтәтәи рынцәахатцара аамта ақынтә иахъанза иааиз атасқәа иреиуоуп. Еихарак ачарақәа рынцәамтазы амузыкәтә анцәахәқәеи анцәанақәеи хәа ирымаз Радеи, Рашъеи, Рирашъеи ирызкны инарыгзо тасуп. Рыкәашарақәа рыкны ахала ақәгыларақәа еиғъазшьоз Ақсуаа, абри акәашара ақны ус акәымкәа, зегъы рыжәоахырқәа еибытаны реааидкыланы, нақ-аақ изазо, насгъы ашьшьыхәа ишьтыцо ихъыхәмаруа, агәта итагыло амәацгафы ихәо ажәақәа иеицәакны «Аураашья!» хәа атак азықартцоит. Агәта дтагыланы ажәа зхәо амәацгафы, итаххар атоурых хтысқәеи афырхацәеи ирызкны, итаххар ачара иазкны, итаххаргъы зеалызкааз аҕар ирызкны ажәа ихәар калоит. Дызлацәажәо, насгъы шақа аамта дахцәажәо иара мацара инапы иануп. Ажәлар злахәу, ицшьоу абри агъыжь, аамта цацыцхъаза аеартбаауеит, агырхара тасзам, убри амшалагы знызынла ашта ианамклак аанда арбгара рыкәшәоит. Аураашья антәамтазы акәзар, анапеинкьарала ахапа ырғызны, ақсуа кәашара нарыгзоит, абас алагы ақьабз кәашара хдырқәшоит.

1. Зытцаҕа тэаҕоу ажэакэа рцакы шэазхэыц:

a. Ритуал	1. Ацеремониа хкык.
b. Ақабз	2. Уск рақхьатэи ахэҕа.
c. Антэамта	3. Уск ацыхэтэантэи ахэҕа.
d. Жэоахырла	4. Иеивагыланы, рыжэоахырқэа еибытаны.

2. «Аураашья» акэашара ажэытэ аамтақэа рзы ианынарыгзоз хыкэкыс ирымаз?

3. «Аураашья» акэашара иахьатэи аамта хыкэкыс иамои?

4. «Аураашья» акэашара ашьақэгылашьа зеицшроузеи?

G. Азызырѡра.

Уажэы «Аураашья» амелодиақэа руак шэазызырѡуеит. Амузыка иацырхэо ажэакэа ирыгу шэарт ихашэыртэаа.

Аураашья	Уа- хаа-а-ха-ха!	Уа Раида!
	Аураашья!	Аураашья!
Уа, уаа, уа Раида!	А-ха-ха-ха!	Уа Раида!
Җаит Рерашья уа Раида!	Аураашья!	Аураашья!
Аа-хаа-ха-ха-ха!
Уо-уо-уа-уа Раида!	Аураашья!	Аураашья!
.....
Аа-хаа-ха-ха-ха!	Аураашья!	Аураашья!
Уа уаа Раида, җаит Рерашья!	Ахьырцара
Уа Раида!	Аураашья!	Аураашья!
.....	Ицсақэитцеит
.....	Аураашья!	Аураашья!
А-ха-ха!	Уа Раида!
Уа уау җацамхароуп!	Аураашья!	Аураашья!
Җаит Рерашья уа Раида!	Амѡа дықэлеит	Уа Раида!
Уа уау җара җиааироуп!	Аураашья!	Уа Раида!

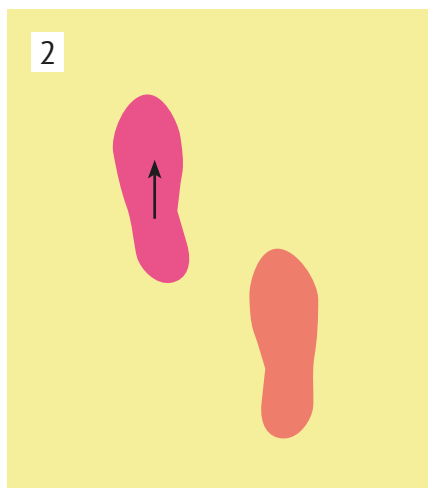
H. Аураашья акэашара җцап.

Аураашья ианыхэмаруа атыцҗацэеи ацкэынцэеи рыжэоахырқэа еибытаны иеикэшаны игылоит. Рыгэҕа игылоу ауаѡы хтыск еиҗахэо ахапа аниҗэо, икэашогы

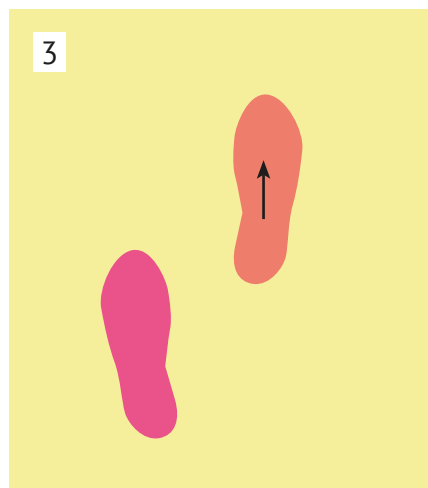
«Аураашья» хэа ицхэаны, раґхья рарґа шьяпы, насґы, рарма шьяпы ашышыхэа икэзазо, игьежьюа ашґа иакэшоит. Шэааи, Аураашья хайцыкэашап!

Алагамґа

Арыґарахьтэи ушьапы
уқэґыланы арымарахьтэи
ґхьяка икья.

Арымарахьтэи ушьапы
уқэґыланы арыґарахьтэи
ґхьяка икья.

Аураашья

І. Ажэабжь змоу даеа кэашарак шэґыза изеиґахэаны ашыаґақэаґы ишэырба.

Иалышэхыша акэашарақэа: Шьешьен, Кафе (зефак), аґсуа, ґлеперуж, кафе гэаншье.

Moderate ♩ = 120

АУРААШЬА

Уа, уаа, уа Раида!
Ҳаит Рерашья уа Раида!
Аа-ҳаа-ха-ха-ха!
Уо-уо-уа-уа Раида!
Уа-уа- ажэлар рфырхатца!
Аа-ҳаа-ха-ха-ха!
Уа уаа Раида, ҳаит Рерашья!
Уа Раида!
Уа уоу шәеидышәкыл!
Ҳаит амарҗья!
А-ҳа-ҳа!
Уа уау ҳаҗамхароуп!
Ҳаит Рерашья уа Раида!
Уа уау ҳара хиааироуп!
Уа- ҳаа-а-ҳа-ҳа!
Аураашья!
А-ҳа-ҳа-ҳа!
Аураашья!
Аҗарчеи кны
Аураашья!
Иҗы длақәтәан
Аураашья!
Ахьырҗара
Аураашья!
Раҗхья дгылеит
Аураашья!
Хьызрацара
Аураашья!
Амҗа дыкәлеит
Аураашья!

5 ТЭИ АХЭҢА. САРА АГАЗА

1 Азызырѡыра.

А. Шэазызырѡаанза цаќатэи асахья шэахэацшны ижэбаз шэѡыза изеицашэхэа.

В. Асахья еицэх шэахэацшны цаќатэи азцаарақэа агэыц ишэыцало рыла иеицыќашэца.

1. Аќар абаќоу?
2. Избан уа изыќоу?

С. Ажэаќэа шэырыззырѡны асахьяќэеи дареи иеицышэца.

акаћара

ашьяпы аххэыцра

ашьяпы аццэара

ахьцашьра

ахыхь

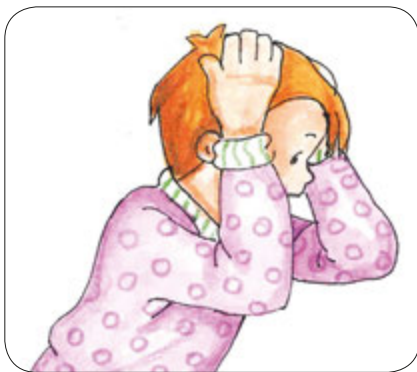
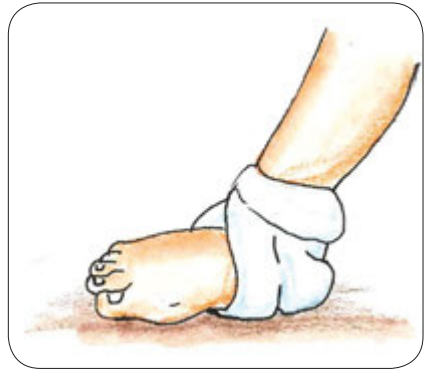
ацьяшьара

аѡнытэи амашэыр

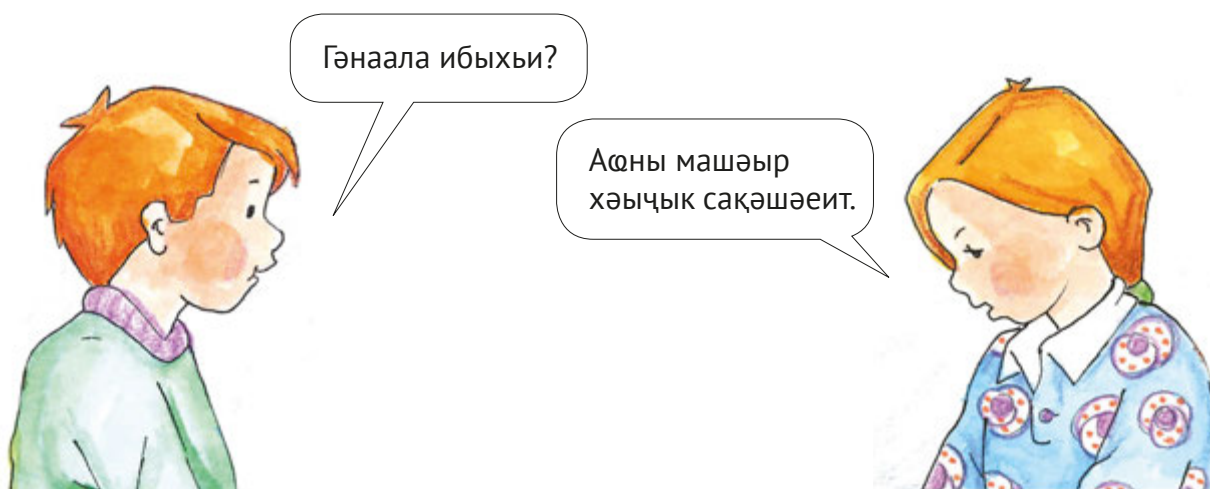
анапы аццэара

ацэафара

агэы ахынхэра

D. Аҫырҫшы шәазызырҫыны изакәу шәҫыза шәиазҫаа.

E. Шәазызырҫыны шәаҫхы: Аҫар иабаҫоу? Иҫартҫои?

- Аҫырҫ** : Кырза аҫшра сықәымшәап хәа сгәыҫуеит. Схы бзианы избом. Мрамза бҫәа бамыфан шыҫа!
- Мрамза** : Сеысзаанкылом Аҫырҫт! Сшыапы гәҫәала саҫоит.
- Гәынаала** : Ачара ашҫаҫы ахәаҫқәа брыдкыслазар акәхап. Адәыпырпыл ахышы бшыапы.
- Аҫырҫ** : Баша шышҫамск аҫҫазар акәхап. Имжәыҫ кумпирк нахышы.

Гәнаала : Ашышкамс ацҳазар, амажә арҗыга азы иналаршышыны убри бшыапы иахшыы.

Мрамза : Ишҗа? Сара Сышәшыуама мамзар сышәрыбзиоума?

Амедеиҳәшья: Аҗсырт, аҳақым дыжәбар калоит. Шәаргы абарт ақьяадқәа хашәыртәаа икалозар.

Аҳақым : Хьяас ишәымоузеи?

Аҗсырт : Сыхыташыуеит, насгы схы сыхыуеит

Аҳақым : Угәы хынхәуама?

Аҗсырт : Ааи, лассы лассыгы исҗысхуеит.

Аҳақым : Ммм. Иацы афестивал аҗны аҳалыжә уфама?

Аҗсырт : Ах, аиеи. Ишҗеилышәкааи?

Аҳақым : Абри аҗыза ахьяа зауз жәаҗык ачымазаҗцәа соуит иахья. Афатә ашхам уҗырхагахеит, иухыыз хдыруеит шыта.

Аҗсырт : Аҳалыжәқәа?

Аҳақым : Ааи. Иахья ибзианы уҗсы шыа, насгы азырыжәтә уаиеигзакәа ижә. Уацәгы сара усзас, икалозар.

Ғ. Ацәажәара Ақәыргышрақәа! Шәазызырҗы, иеицышәхәа насгы, иеицышәтә.

1. Ишәымои? Агәабзиара шәзеиҗасшыоит.
2. Схы бзиамкәа избоит.

Г. Асахья шәхәяңш. Ицәжәәқәода? Шәәзырқыны шәәңхья.

Мрамза : Гәнаала бышцакоу?
Гәнаала : Итәбуп, еиха сеиғьуп.
Аңсырт : Ишәыхы шәарт абас...?
Мрамза : Иңьоумшәан Аңсырт, баша афны машәырк хәхьит.
Аңсырт : Ишцакалеи?
Гәнаала : Мрамза иацы хара хәхь дааит. Абартцафы хәицыоуан.
Мрамза : Цака баазазаарын, ихазгәамтазеит. Гәнаала лшәпы ықәкьаны дкахаит.
Гәнаала : Мрамзагьы сара дсықәхаит. Сара сшәпы иххәацит мацара ауп, аха Мрамза лнапы пцәеит.
Несреи : Унан! Агәабзиара шәзеиғьасшьоит!
Мрамзеи Гәнаалеи: Итәбуп.
Аңсырт : Ақытафы ииацәазах, насгы итбаазах икоу амзырха шәыбзиахара иазықшуп.
Мрамзеи, Гәнаалеи, Аңсырти: Иеицыччоит.

Н. Мрамзеи Гәнаалеи рыртцафца дара ирызкны ирфыз анцамта шәазызырфны шәақхьа.

Гәнаалеи Мрамзеи бзиахәқәа!

Агәабзиара шәзеиғьасшьоит! Афны ишәхыжәгаз амашәыр даараза иңьасшьеит. Иаарласны агәабзиара шәаурц стәхуп.

Шәыртцафы

І. Хыхь икоу анцамта шәахәақшны шәаргы шәфызак агәабзиара изеиғьазшьо фымтак шәырхиа.

Гәналеи,

.....

.....

.....

6 ТӘИ АХӘТӘ. 13-ТӘИ АХӘАША

1 Цақатәи азцаарақәа ртакқәа еицыкашәтә:

- a. Амцхатцара шәймоума?
- b. 13-тәи ахәаша закәызеи?
- c. Иахьа шәзықәшәараны икақәоузеи?

2 Цериҕ, зымшьта цәгьаз ихәаша.

a. Цақа Цериҕ ихәҕы иааикәаз шәрыҕхьоит. Раҕхьа иаарласны аҕыра шәылапш ахыжәга. Хыхь икашәтәаз атакқәа иреиҕшыз ахтысқәа калама, игәашәт.

Уажәы цқьа шәаҕхьаны аҕыра атцыхәтәаны икоу азцаарақәа ртакқәа кашәтә.

«Иахьатәи амш сара сзы зынза ибзиамызт. Ашьыжь асаат 06:30 рзы сгылар сҕаххеит. Аха сзымгылеит. Избанзар, аиарта салбганы снацәкьыс хәыцы сырхәеит. Сшьапы сықәгыларц анысҕаххагьы аус ахьызуаз астал схы аасырхеит. Сылахь чит.

Аеыкэабартахь снейт. Адашьма баазан. Сшьапы ықәкъан, скаҳаит. Суатәа кәакәеит. Сышьтыңо аеыкэабарта сталт. Аеыкэабартаҕы азы аасыртит. Ацаа иақыаз азы. Азырңа ықазамызт. Ацаа иақыаз азы ала иаарласны зык сықәыстәеит.

Аеыкэабарта сантыцуаз еиҕах сшьапы ықәкъеит. Ғыцха скаҳан, схапыц ңеит. Схапыц ажы ашьа аара иалагеит. Иаразнак бамба ҕытк сҕы иҕастеит.

Суадахь снеит. Исшәыстдараны иҕаз сыматәақәа сзымпшааит. Зеггы сан ашыжь азәзәага италцазаап! Иажәыз харпк сышәтцаны ҕынск сышьасцеит. Макьана инымтәазац! Шыжьхьа ҕастарц азы ҕынск еиқәак снеит. Ауаҕьаҕ аҕынтә адырган згарц шыстахыз смахәар збылын, ача анысхыхуазггы снацәкьыс ҕыскеит. Ашкол сагымхарц азггы шыжьхьа аҕатцара сахьхәит.

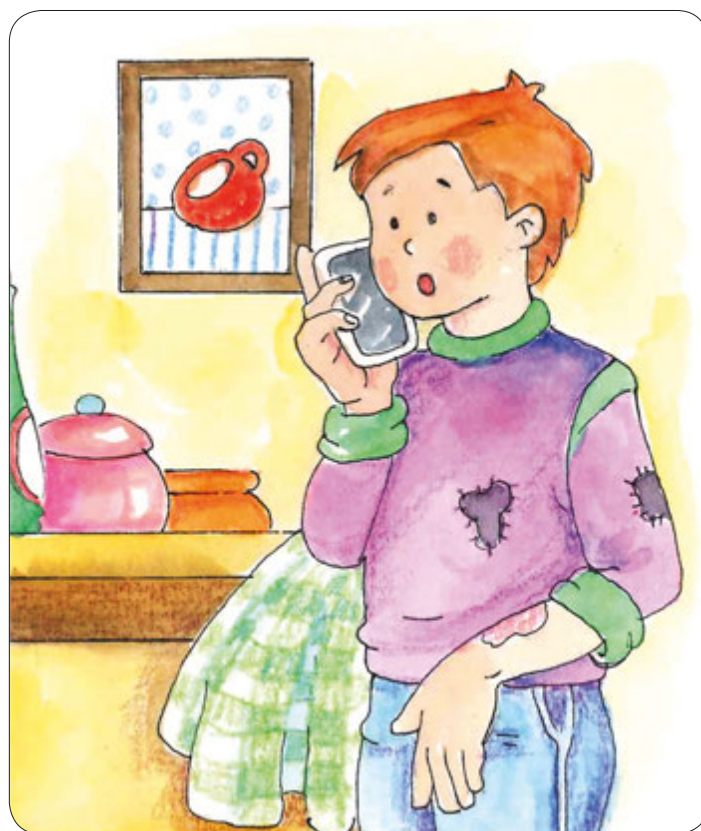

Схаҕыц ҕеуп, алымт схыкәкәа, смахәар шбылыз, снацәкьыс шыҕҕаз аоны сдәылтцит.

Амла сакуа, ашколахь сааит, иҕаларц ишәтахыз? Сшәыра аоны исхаштзаап!

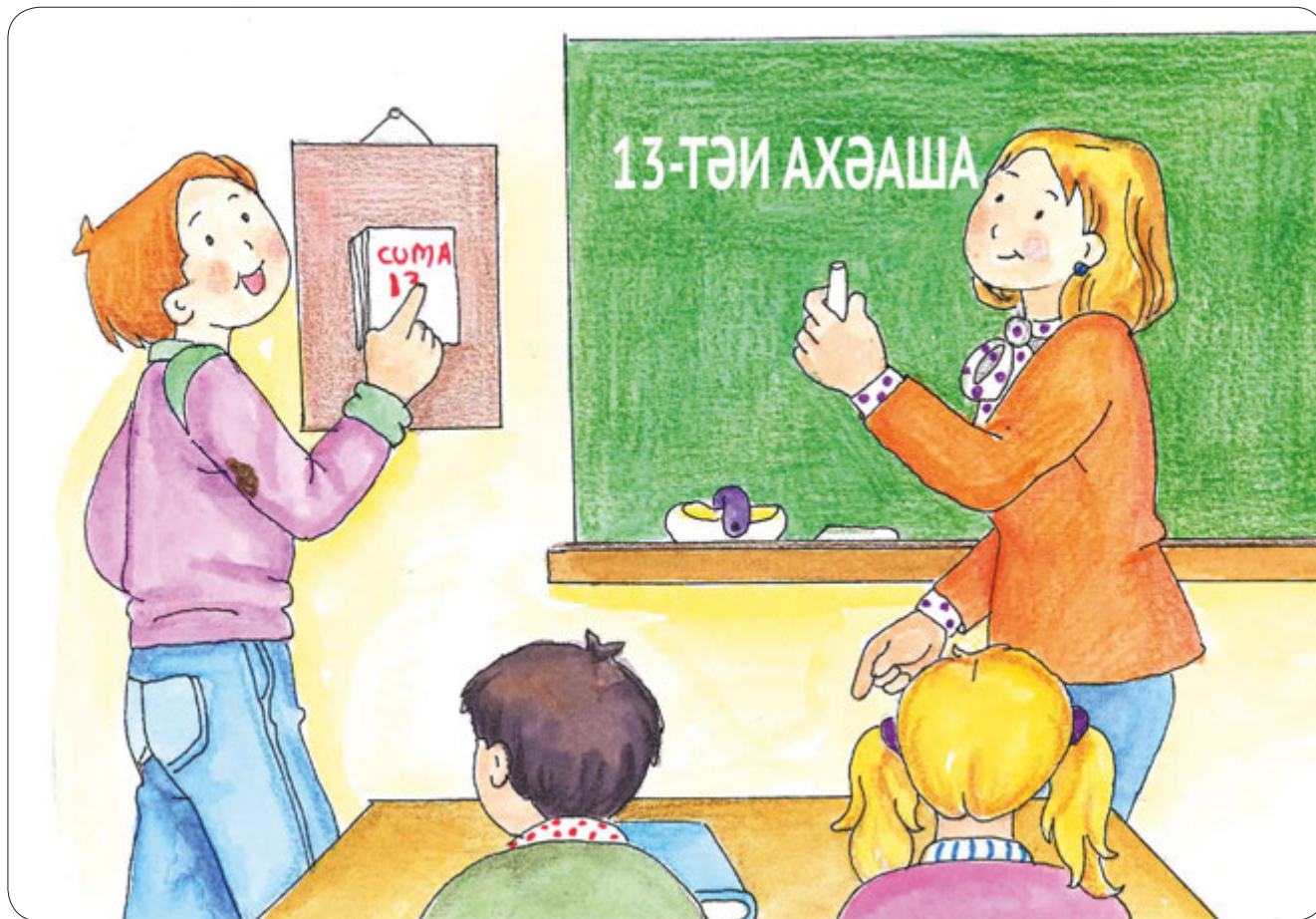
Макьана инымтәазац! Схаҕыц азы ашкол агәабзиарахьчартахь снеит. Агәабзиарахьчарта шә аркын! Амедиехәшья дьчмазаохазаап, дзымааизаап.

Сан сылзасын, зеггы зейтасхәеит. Ахақым диацәажәаны аамта шылылхуа салхәеит. Амала амчыбжь анцәамтәазы схаҕыц шыҕеу аоны саанхоит.

Аурок сдалеит. Арцафы иахьатэи арыцхэ хгэлаиршэеит: Амза 13 акэын, амшгы Ахэашан!

Уажэы иеилыскааит! Иахьа сара сзы итабыргыцэкъяны 13 ахэашоуп. Уаха икаларыз?»

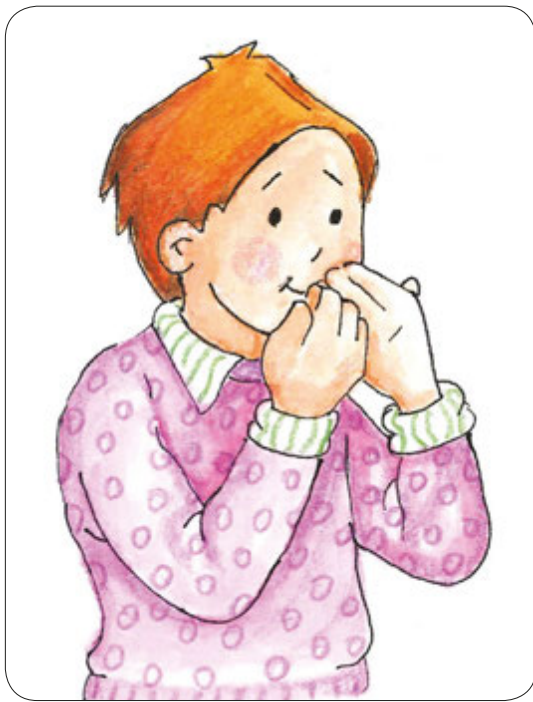

в. Ииашоу / Агха змоу

Цакатэи ахэашьақэа ииашазар “+”, ииашамзар “-” ианышэца. Агха змоу ажэақэа шэыриаша.

1. Иахьа Цэриц изы имшьтацэгъан.
2. Цэриц азы хьшэашэа ала иеикэабейт.
3. Уынтэ дкахаит.
4. Еиха бзиа иибоз имацақэа ишэйтцейт.
5. Ача аниыхуаз инацэкъыс цйкейт.
6. Иуызцаа иартмак ргэапцейт.
7. Амедиехэшьа ихапыц ахьциеыз азы дгэамцит.
8. Иан ахақым икынтэ аамта ылылхит.

с. Цакатәи ақатарбақәа шәхы иархәаны Церит ихьыз анышәца.

Ағъера

Ахаңыц

.....

.....

Акыдқъара

Ахы

.....

.....

Ақәкьара
Ашьапы

Акәакәара

Ауаҕәа

.....

.....

Ахәахәара

Анацәкьыс

.....

.....

3 Аиҗәәжәара

Журналистк иеиңш Җерит шәиәәжәәшәә шәхәыц. Шәара ишәиҗаз аҗакқәә
цаҗа иануп.

Азҗаарақәә шәырхиа.

1. ?

Ахәашәәны.

2. ?

Мап, избанзар аиарҗа салбгеит.

3. ?

Схы кыдыскъеит; уи амшала ичит.

4. ?

Мап ус акәзамызт, кырза ихьшәашәан.

5. ?

Сан азәзәага иҗалыжьзаап.

6. ?

Ажәытә харҗки иҗжәаз җынс еиқәаки сышьастеит.

7. ?

Смахәар сыблит, снацәккыс җыскеит.

8. ?

Амедиехәшәа дсымбеит. Иахәа ашкол ахь дмазап.

9. ?

Избанзар иахәа амза 13 ауп, насгы Хәашоуп!

4 Амашэыркэа

Цақатэи амашэыркэеи, изыхъбақэази, рцыхэтэеи, цсыхэас иартақэази жэбоит. Машэырцыцхэаза ифырцшыгоу аххэаа иеицшу иқашэтатэқэоу еиқэшэыршэа.

Амашэыркэа	Изыхъбақэаз	Ацыхэтэа	Цсыхэас иатақэо
Амашынақэа реинъбара			
	<p>Амшатэи алашарафэи аанымгылара</p> <p>Аласра</p>	<p>Ацхаста гэгэа</p> <p>Ахэра</p>	<p>Амилициа рыцхэара</p> <p>Ацхыраара ласы ацхэара</p>
Акаҳара			
	<p>Акиба ақынтэ лассы Амардуан</p> <p>Ацаа ақэшъқыраара</p> <p>Ахахэ ағацара</p>	<p>Ашьапы аххэацра</p> <p>Ашьамхқэа рхэахэара</p> <p>Ақэақэа ахэра</p>	<p>Ацаа</p> <p>Акрем чыда</p> <p>Ахэаа артэага</p>
Азэы, мамзаргыы акы анъбара			
	<p>Аныкэарафэи анацшы-аацшра</p> <p>Иағны аныкэара</p> <p>Аныкэарафэи атефон алахэмарра</p>	<p>Алахь ачра</p> <p>Ашьапы аххэацра</p>	<p>Ацаа</p> <p>Акрем чыда</p>
Анапы абылра			
	<p>Ишу ақэцал алакысра</p>	<p>Анапы абылра</p> <p>Анапы ахэаара</p>	<p>Азы акны 20 минут аарцшра</p> <p>Ацаа</p> <p>Акрем чыда</p>

Иҗырцшу аххәаа:

Амашынала амашыр злакалои? Аныкәцафы амѡа алашараҗы даанымгылакәа иаҗны иныкәицар, даҗа машынак ала иеинкьоит. Амашыр амшала, аѡмашынакгы аҗхаста роуеит. Иара иҗатәақәаз ахәрақәа роурггы калоит, машырк аныкалалакь иаразнак амилица ирзастәуп. Амашыр гәҗәазар, аҗхыраара ласгы ирыҗхатәуп. Зеггы иреиҗу амашына агәеанызаара агәеанызаарала ауп.

Аххәаа 1.

.....

.....

.....

Аххәаа 2.

.....

.....

.....

Аххәаа 3.

.....

.....

.....

5 Амцхатарақәеи ажәытә җасқәеи.

13 тәи Ахәаша ихәанчоу азхатароуп.. Уаҗа ихәанчоу азхатара ыкоума? Имцу азхатарақәа реиҗш, изхылҗеиааз хзымдыруа ажәытә җасқәаггы калар алшоит. Иаххәап Зиуауа иеиҗшу.

ХАНЦЕРЕИ ГЭША

- a. Асахьяҕы ижэбо акьянцья закэызеи?
- b. Шэгэанала арт ахэыцкэа абри акьянцья ала икарцои?

Афымта шэаҕхьаны азцааракэа ртаккэа кашэца.

Аарѡара аныкало аамтакэа раан Зиуауа аныхэара амѡаҕгаразы ақыта ахэыцкэа цыара рееидкыланы акьянцья дук, мамзаргыы абаха иалхны ауаѡы исахья иеипшыртэыз фигурак ала ЗИУАУА ашэа еицыхэо аѡнкэа еимданы афатэкэа еизыргоит.

ЗИУАУА еиѡызкааз ауаѡы азэггы иамхэазакэа ахэыцкэа еизганы аныхэара иалаиргон. Ари ауаѡы, ахэыцкэа рыцхыраареи, иеидыркылоз афатэлытцкэа афатэкэа рылхра зылшоз азэ иакэхон. Аныхэара ажэакэа здыруаз ақытауаагыы рышэ илагылаз ахэыцкэа азцаара рымтакэа, иаразнак имазеины ирымоу афатэлытцкэа руак рытаны, иныхэаны инаскьаргон. Заанаты адырра рымтареи, азцаара амтиреи пкараны икан. Ари уацымныкэар аныхэа бжыысуеит хэа иазхарцон. Иеизыргоз афатэлытцкэа еихарак ахэша, акэтаҕы, аҕыка насгыы

ашыла акәхон.

Иеикәдыршәаз акьанңа ЗИУАУА, иткәаны ирымаз ах ипқа лакәны
иахырыпхьазоз азы, афнаҗакәа ианыртауаз зны зынла идырбаазон,
еихаракгы ашта иантыцуаз атәца ала азы рыкәыртәон. Җнаҗацыпхьаза ашә
акны ЗИУАУА ашәа рхәон. Нас иеидыркылаз афатәлыхкәа рыла зык ахыкәахь
инеины афатәкәа кәртон, ахәыцкәа рызхара анырфалакгы ЗИУАУА акьанңа
ала изсон. Аамышҗахыгы иткәаны ирымаз ЗИУАУА атың ахь инеиааит хәа азы
иартон. Ажәак ала ахы иакәитыртәуан.

ЗИУАУА, ЗИУАУА

ЗАР ИҚӘАҚӘА МАРКЫЛДЫШЬ

АХ ИҚХА АЗБА ДАКИТ,

ЗЫ ХӘЫЧЫК, ЗЫ ХӘЫЧЫК

ЗЫ ХӘЫЧЫК ХӘА ДАХЗЫҖИУАМ,

ЗЫ ДУК ХӘА ДАХҖИУЕИТ

.....

Хыхь икоу афымҗа дачазнык шәаңхьаны азҗаарақәа рҗаккәа кәшәҗа.

1. Ахәыцкәа акьанңа рыманы ианбаныкәо?

.....

2. Ахәыцкәа акьанңа рыманы иабаныкәо?

.....

3. Ахәыцкәа изыхныхәозеи?

.....

4. Аныхәара ианалгалак ашҗахь аҗахәа ахәыцкәа ирзыруеи?

.....

6 Ажэйтэ цасқэа

Шәеиҳабацәа шәрацәажәа. Зиуауа иафызозу ажэйтэ цаск рфышәтцаа, насгы абри атцас еитазхәо фымтак шәырхиа.

Афырцшы:

Амажәа шытыцар асас даауеит.

Ача иахьфыблааз уфар ацара уцшаауеит.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

АБЗА ИИХӘО ИХӘЕИТ, АХА...

Гьаргь Занҗариа

Амра тлашәарак ихалахьан Аҗтә данҗыхоз. Дәагылан, дцәыс-жыысуа асоф дныкәлеит. Аштә иаатәлеит гәыҗык ачкәынцәа. Урт рашәара амхахьы иҗазаарын, уажәы зык ржәырц ихәлеит.

– Уара уцәанатцы ҳара шаҗа ҳрашәазеи! - иаахыҗәеит дара.

– Шәара шәнеиаанзагы сара уа сыҗан, - ихәеит Аҗтә. - Дара кыргьы срашәеит, ижәдырузар!

– Уанбаҗаз?

– Иаха, шәара шәкаххаа шәаныцәаз!

– Илашьцазамыз, мшәан?

– Мамоу! Амза каххаа игъхон.

Иааңьаршьеит айфызцәа.

– Абза иихәо ихәеит, аха ус акәгәышьям... - налеитцеит уртқәа захауаз Агъта иаб.

– Ҷаижьатәкьану? - иаиларыңсеит зеггы.

– Ааи. Уажәы мзатахамтоуп, амза цәырцуам зынзаггы, иахаггы икамызт.

Иааччеит зеггы. Агъта дыгъхашьан, ихы лаиркәит.

КӘРИНА ДИАШОУ?

Гьаргь Зантэриа

– Нан, сгьежъаанза аоны аапъсса, – лхәеит ашьжымтан усура данцоз Кәрина лан

Хьына. – Ибзиоуп, ди исыпъссап, – лхәеит Кәрина.

Ан дцоит. Ашьыбжышьтахь дгьежъны дааизар, акгыы ꞑацазам, ишынлыжъыз иꞑоуп.

– Иꞑалазеи, «ибзиоуп» бымхәаз? – лгәы иалсны дцааит Хьына.

– «Ибзиоуп» схәан, аха нас сахьхәит...

– Избан, аоны пъссатәзамыз?

– Ипъссатәын, аха хәылбычханза еиꞑамꞑашьуеи. Ишыꞑоу иꞑаз!..

– Ус аума?! – Ан уаха лымхәазеит, дныꞑналан афатәꞑацара дналагеит.

– Амла сакуеит, ди, балымгазои! – лан длырццакуеит ахәычы.

– Уажәытәꞑьа, нан, иаачха!

Дук мыртыкәа афатә ꞑацаны, ачанахқәа ирынцаны, лыпъха иналымцалыргылеит ан.

Кәрина лнапы аазәзәаны, дгәырбъатцәа днахатәеит. Лан дааин, илымцагылаз

лхэы аалымцылхуеит.

– Иҗабтои, дихеит, схэы сымтхны ибгома?

– иҗалшьеит Кәрина.

– Ааи!

– Избан? Ибзиоуп, ибҗастоит бымхәаз?

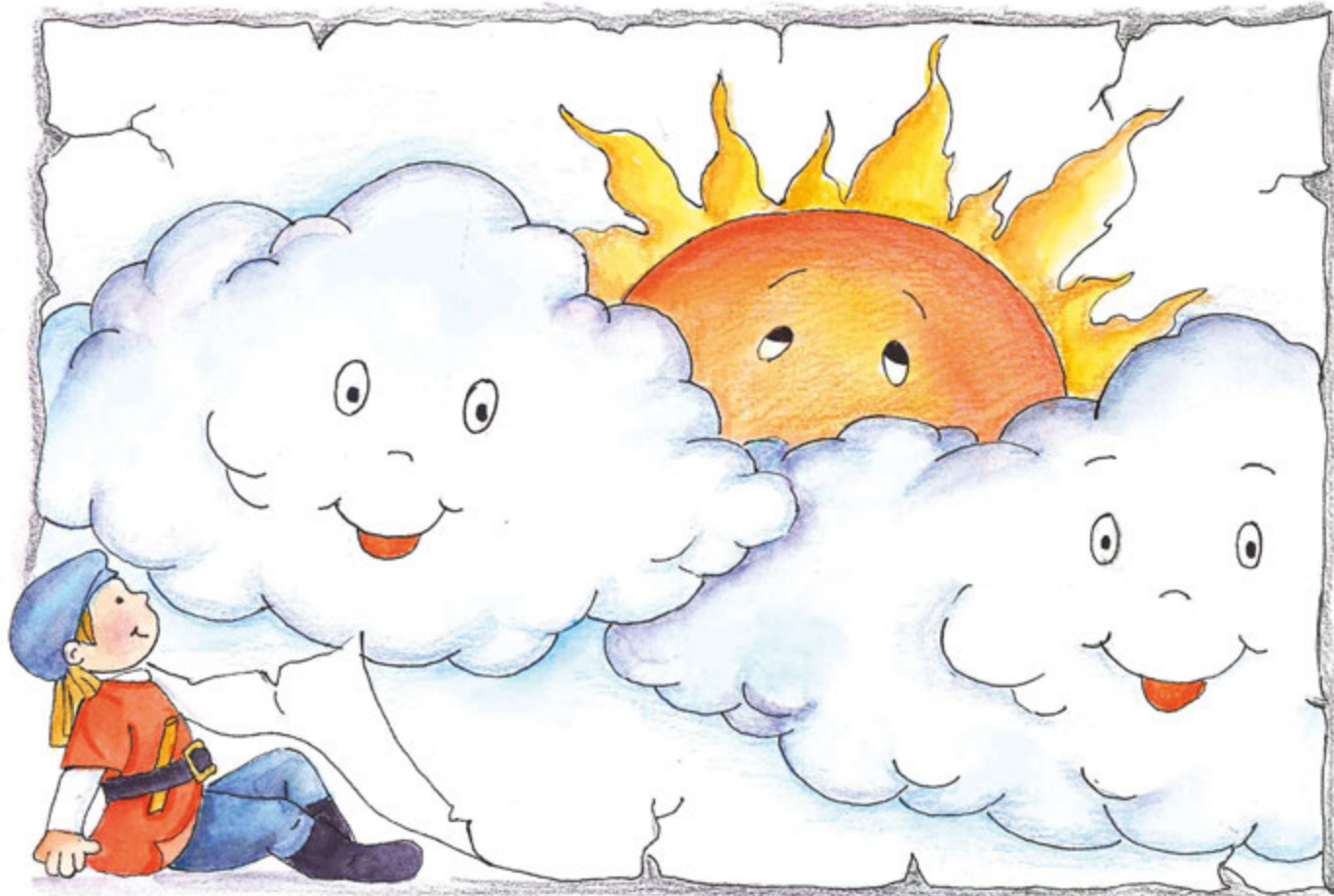
– Исхәан, аха нас сахьхәит.

– Избан?

– Зегь дара роуп, хәлаанза дырҗагь амла бакуеит, еиҗьми ус быҗазар?! – лхәеит ан.

ИАРБАН ЕИҘА ИБӘБӘОУ?

Сарион Ҙаркыйл

- Сара зеггы сыриаануеит, шәызбылуеит зеггы, - хәа аехәара ишафыз, азы лақәтәан, илеихәлацәеит амца. Шьта аехәара иалагеит азы:

- Сара исиаануа дыказам, ижәымбеи амца иазызуз!

Амра кацеиуа иацәыртын, шыбжьонынзаггы изымнеит азы – илышьтаба ицеит.

Шьта амра аехәара иалагеит:

- Сара исиаануа дыказам! Сыҗәбәоуп сара!.. – аехәара ишафыз, аҗтақәа аахылан, амра рцәахит. Иахьаггы икам, уатцәггы икам.

- Ғта оумажәқәак ракәзаап, убо-о-о! – рхәо иалагеит. Ус-ус аҗтақәаггы аеыргьагьара рысит:

- Ҙара – хара хәуп! Ижәымбои, амра дузза җакны ишхамоу?!.

Ғнак иацәырқьан аҗша җьы, аҗша хага, аҗтақәа зегь ааизыхәхәаны,

ашьхақәа ирхыганы, наҕ цъара иаманы ицеит. Лассаамта иҕазамызт аҕтақәагы аҕшагы.

– Еибарҕсызар ҕалап арт, - рхәо иалагеит цъоуки.

– Мап, еибашьеит уажәгы, иаиааиуагы макъана деилкаазам, - рхәон егырт.

Ус ишыҕаз, ҕенак ашьхақәа ирхыцны аҕаанахеит аҕша ҕы.

– Аа, абар иахыҕоу аиааира згазгы!

Аха инаҕшызар (,) аҕша иашьталаны иаауан аҕтақәагы.

Нас, иарбан еиха иҕәҕәаз?.. Уи иахыагы еилкаазамкәаны иҕоуп.

Азызырыѳра

Атема-1

Ахәта-1

Нарт : Ерцахә ҳахьааз сеигәырғьейт.

Алхас : Хымҕада! Араҕа адунеиаҕы зегь рааста иахьыҕшзо тыпуп.

Атаҕмада: Схәычқәа! Ишәшәышәтцаша шьтышәхә, амш хьтахеит. Шәычмазаѳхар сҕахым. Аҕы Ғьериҕ! Музыка бзиақ архәа, хьша ныҕәап, хааҕхап.

Алхас : Ғәахәарыла.

Амра : Абар ассир! Асы алеира иалагеит. Шаҕа ибзиахеи.

Ғәында : Сара ахьта сакуа салагеит хәа сгәахәуейт? Амшьамб Ақьала ҳаѳналарыма? Шьыжьаахыс схы сыхьуейт. Сычмазаѳхошәа сзааиуейт.

Атаҕмада: Схәычқәа! Шәхы гәашәта. Жьансет, ари ахәшә бымаз. Бара ибзеиҕьхап. Аѳныҕа шәычмазаѳны шәхынхәыр сҕахзам.

Алхас : Сара ус сгәы иаанагоит, Жьансет мацк амцашоура лмоуп. Ирацәаны азы бжәыроуп Жьансет.

Амра : Сара сгәанала акәашара ҳалагап; хкәашар дыбзиахоит.

(зегьы ччоит нас акордион адырхәоит)

Атема-1

Ахәта-5

Инал : Иҳаѳсыз амчыбжь ашколахь умааизейт, Беслан. Уабаҕаз?

Нарт : Аѳны сыҕан, избанзар даара сычмазаѳын.

Инал : Изыхькеи, иҕалеи?

Нарт : Ашәахьаены амцашоура сыман.39 градус кәлейт.

Инал : Ааа! Изыхькеи?

Нарт : Исыздырзом.Ирацәаны азы зжәйт, аха Аѳашаены еиҳа сеицәахеит. Уи ада сыхьы дара исыхьит.

Инал : Ахаша еиҳа уеиҕьхама?

Нарт : Мап, Ахаша ирацәаны сеимхәейт. Уи азы аҳақьым иахь сцейт. Сара ахәшә сиҕейт.

Инал : Ахәшә ухәартәахама?

Нарт : Мап исмыхәейт. Аҕьшәашаены сан слыцны ахәышәтәырҕахь сцейт. Сара анализқәа сзыҕарцейт.

Инал : Усоума? Иуыдырбалей?

Нарт : Ахасра сыхьзаап. Аха Ахәашаены еиҳа сеиҕьхеит. Мацкьы крысфейт! Нас амчыбжь антцәамта ибзианы исхызгейт. Сыбзиахеит.

АТЕМА-2

Ахәта-1

Арцафы : Схәыцқәа, ашкол шәалгар аус хкыс (занаатс) иалышәхырц ишәтахауи? Нарт уара ула ҳалагап... Хыкәкыс иалыухырц угәы итоузеи?

Нарт : Сара, адукатс сқалар сҭахуп избанзар адунеи аиашара аҭахуп.

Арцафы : Гәында, бара ибхәыцуеи?

Гәында : Сара, шәара шәеигъш сыртцафхар сҭахуп, сыртцафы..... Избанзар, даара ачхареи агәыбылреи шәымоуп. Шәара даара бзиа шәызбоит.....

Арцафы : Инал, уара?

Инал : Сара схыккәы музыкантс ақалароуп сыртцафы... Амузика фыцқәа рапҭдара рархәара, сара сгәы шьтнахуеит...

Арцафы : Иҭабыргыҭдәкьома? Азамана! Инал, сара сгәанала уара ушәкәыффы бзиахаргыы қалап. Избанзар аартра фыцқәа улоуп.

Инал : Иҭабуп сыртцафы. Абас шәахьсызхәыцуа сеигәыргъеит. Сабгыы шәара шәеигъш дхәыцуеит....

Арцафы : Алхас, уара утәы сгәы азфоиит. Аха уара ихәа.

Алхас : Сара сынцьнырхар сҭахуп сыртцафы. Сара сгәанала анцьнырцәа аартра фыцқәа бзиа ирбоит.

Арцафы : Сгәы шазфаз еигъш. Уара унцьныр бзиахоит. Мадина бара?

Мадина : Саргы санхәыңыз аахыс ҳақьымс сқалар сҭахуп сыртцафы. Ауаа ацхыраара рыҭара, ачымазафцәа ралыргара, рыпсы еикәырхара сҭахуп.

Мрамза : Саргы Мадина леигъш схәыцуеит. Сан леигъш амедиахәшьа бзиас сқалар сҭахуп.

Арцафы : Мрамза, агәра згоит медиахәшьа бзиақ дышбылцуа. Шәара шәыла сгәы дууп схәыцқәа. Агәра згоит иҭахны иалышәхыз абарт аусқәа шәықәфеиит.

Атема-3

Алхас : Ало, мшыбзиақәа. Сара Алхас соуп. Арда ителефон хфоиуп. Афны дқоума?

Арда иан : Алхас мшыбзиа. Арда ашьапыламыл асра дцеит. Кыр иоухәар уҭахызма? Алхас

Алхас : Мрамза лгәылҭанзамкәа лымшира азгәахтоит. Ардагы аапҭхьара истар сҭахын.

Арда иан : Аныхәа ианбазгәашәтоу?

Алхас : Иааиуа амчыбжь Асабша аены, Хьыблараа ақыҭафы ирымоу рыфны амзырхафы.

Арда иан : Хыммм. Уи аены ҳара ҳгәыла ачара имоуп. Арда даара игәы иалсуеит. Мрамза лымширагы далахәзар иҭаххоит.

Алхас : Иеилыскааит. Ачара знык ауп; амшира ессышықәса.

Арда иан : Аха уажәа Арда иқәсыршәоит. Дызкыдсыларгыы ҕалап.

Алхас : Ибзиоуп, даараза итабуп. Сара Арда еиҕа сизасуеит. Абзиараз.

Арда иан : Абзиараз; уан асалам сызлыҕ.

Атема-4

Алхас : Ишәахама, Ансамбыль Шьараҕын адунеи тур еиҕенаказаап.

Гәында : Ааи, исахаит. Сгәы еизхаит. Хара ҕыҕх Аҕәа иахбахьан.

Аб : Шьараҕын шәхәама? Сара Шьараҕын 20 шықәса раҕхьа избахьан.
Стампыл инеины иҕан.

Гьерит : Иҕабыргыҕәҕьоума? Саб, уара шьараҕын шыудыруаз, ишыубахьаз сыздырзомызт.

Аб : Ишҕасымбац? Хара хзы мифын (илегьендан) уи агәып. Акәашаф хада Давит Ғарба иакәын. Ахацәа зегьы уи хиеиҕшхар хҕахын. (Дыччоит)

Гьерит : Саб уара ус уҕаны сыздырзомызт.

Аб : Избан, стахмадахама? (Дыччоит) Давит Ғарба даиааите, уахахаҕш хауа еиҕа бзиа икәашо дубап.

Алхаси Гәындеи чоит...

Аб : Шьараҕын хара ихақәло рзы даара аҕақду змаз гәыҕын. Хакәашарақәа рҕоурых рҕақы хзыртцаз ари агәыҕ ауп. Убри аахыс урт срызҕлымхауп.

Гәында : Уи азы рхатҕылара иаҕсоуп. Зегьы ихафсыз аамҕеи, хкултуреи абарт акәашарақәа рыла иахҕоит. Ажәытәқәа ххамыштроуп.

Аб : Хымҕада. Шәрызҕлымхаз рконцертқәа. Иеиышәкаа иахьныҕәәқәо? Рықәгыларақәа ахьыҕоу?

Гәында : Уажәтәи рныҕәара даара инеитҕыхуп. Ирацәаны атәылақәеи ахҕнықалақьқәеи рҕы ақәгыларақәа рымоуп. Арт атәылақәа шьоууы, хара хажәлари хашьцәа Адыга жәлари ахҕәара ашьтахь иахьнанагаз тәылақәоуп. Ғырқәтәылеи Иорданиеи реиҕш. Гьерманиеи Америкеи рҕынҕы хауаажәлар рацәафуп. Зегьы ргәыхатҕаҕо ишырзыҕшудыруеит.

Алхас : Ааи. Аха хажәларқәа зынза иахьыҕам, Иапонтәылагыы хкәашарақәа даара иргәаҕханы ишырдыркыло здыруеит. Избанзар руыс даара ибзианы иазныҕәоит саб, ус ами?

Аб : Уиашоуп сычкәын. Даараза уиашоуп... Стампыл ианықәгыло амш азы уажәнатә хбилетқәа алаххып харгыы. Уангыы даара деигәырҕоит. Аха зегь реиҕа уабдуи уандуи еигәырҕоит.

Аңсышәала ахыңхьазарахьзқәа иқәыңхьазара

1	акы	51	дынқажәи жәеиза	101	шәи акы
2	қба	52	дынқажәи жәақа	102	шәи қба
3	хқа	53	дынқажәи жәаха	103	шәи хқа
4	ңшьба	54	дынқажәи жәиңшь	104	шәи ңшьба
5	хәба	55	дынқажәи жәохә	105	шәи хәба
6	фба	56	дынқажәи жәаф	106	шәи фба
7	быжьба	57	дынқажәи жәибыжь	107	шәи быжьба
8	ааба	58	дынқажәи жәаа	108	шәи ааба
9	жәба	59	дынқажәи зейжә	109	шәи жәба
10	жәаба	60	хынқажәа	110	шәи жәаба
11	жәеиза	61	хынқажәи акы	110	шәи жәаба
12	жәақа	62	хынқажәи қба	120	шәи қажәа
13	жәаха	63	хынқажәи хқа	130	шәи қажәижәаба
14	жәиңшь	64	хынқажәи ңшьба	140	шәи дынқажәа
15	жәохә	65	хынқажәи хәба	150	шәи дынқажәижәаба
16	жәаф	66	хынқажәи фба	160	шәи хынқажәа
17	жәибыжь	67	хынқажәи быжьба	170	шәи хынқажәижәаба
18	жәаа	68	хынқажәи ааба	180	шәи ңшьынқажәа
19	зейжә	69	хынқажәи жәба	190	шәи ңшьынқажәижәаба
20	қажәа	70	хынқажәи жәаба	200	қышә
21	қажәи акы	71	хынқажәи жәеиза	100	шәкы
22	қажәи қба	72	хынқажәи жәақа	200	қышә
23	қажәи хқа	73	хынқажәи жәаха	300	хышә
24	қажәи ңшьба	74	хынқажәи жәиңшь	400	ңшьышә
25	қажәи хәба	75	хынқажәи жәохә	500	хәышә
26	қажәи фба	76	хынқажәи жәаф	600	фышә
27	қажәи быжьба	77	хынқажәи жәибыжь	700	быжьшәы
28	қажәи ааба	78	хынқажәи жәаа	800	аашәы
29	қажәи жәба	79	хынқажәи зейжә	900	жәшәы
30	қажәи жәаба	80	ңшьынқажәа	1000	зқьы
31	қажәи жәеиза	81	ңшьынқажәи акы	1000	зқьы
32	қажәи жәақа	82	ңшьынқажәи қба	2000	қнызқь
33	қажәи жәаха	83	ңшьынқажәи хқа	3000	хнызқь
34	қажәи жәиңшь	84	ңшьынқажәи ңшьба	4000	ңшьнызқь
35	қажәи жәохә	85	ңшьынқажәи хәба	5000	хәнызқь
36	қажәи жәаф	86	ңшьынқажәи фба	6000	фнызқь
37	қажәи жәибыжь	87	ңшьынқажәи быжьба	7000	быжьнызқь
38	қажәи жәаа	88	ңшьынқажәи ааба	8000	аанызқь
39	қажәи зейжә	89	ңшьынқажәи жәба	9000	жәнызқь
40	дынқажәа	90	ңшьынқажәи жәаба	10000	жәанызқь
41	дынқажәи акы	91	ңшьынқажәи жәеиза	10000	жәанызқь
42	дынқажәи қба	92	ңшьынқажәи жәақа	20000	қажәанызқь
43	дынқажәи хқа	93	ңшьынқажәи жәаха	30000	қажәижәабанызқь
44	дынқажәи ңшьба	94	ңшьынқажәи жәиңшь	40000	дынқажәанызқь
45	дынқажәи хәба	95	ңшьынқажәи жәохә	50000	дынқажәижәабанызқь
46	дынқажәи фба	96	ңшьынқажәи жәаф	60000	хынқажәанызқь
47	дынқажәи быжьба	97	ңшьынқажәи жәибыжь	70000	хынқажәижәабанызқь
48	дынқажәи ааба	98	ңшьынқажәи жәаа	80000	ңшьынқажәанызқь
49	дынқажәи жәба	99	ңшьынқажәи зейжә	90000	ңшьынқажәижәабанызқь
50	дынқажәижәаба	100	шәкы	100000	шәнызқь